

ΠΑΝΔΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

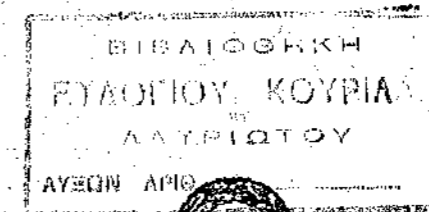
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλπ.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1856 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1857.

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΑΝΔΡΑΣ.

1857.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1856.

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 162.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ.

***

Είναι αδύνατον να φαντασθῆ τις πόσον περιεργός ἔμα δὲ καὶ μυθιστορικὴ ὑπῆρξεν ἡ θεμελίωσις καὶ πρώτη ἀρχὴ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, εἰς ἣν ἀφελεῖται ἡ ἀνάπλασις τοῦ δυσμόρφου παντοίων ὀθνείων λέξεων μίγματος, καὶ ἡ εἰς ἄλλην αὐτῆς τὴν λαμπρότητα ἀνάδειξις τῆς ὥραίας, εὐκλήου, καθαρῆς καὶ φιλόφρονος γλώσσης τῶν Γάλλων, ἥτις διὰ τῶν ἀπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' μεγάλων συγγραφέων καὶ στρατηγῶν, τῶν ἀπανταχοῦ γῆς διασπαρέντων καλλινοιστῶν, μεταγαγόντων δὴ μετέβησαν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, τοῦ ἰδιώοντος παρὰ τοῖς Γάλλοις κοινωνικοῦ πνεύματος, πρόσθετος δὲ καὶ τῆς πλοῦτος τῶν μικρῶν καὶ τροπικῶν ἐκείνων συγγραφέων, αἰτι-

νες παρ' ἀπάντων ἀναγνωσκόνται χωρὶς οὐδένα νὰ ἀφελῶσι, κατέστη σήμερον ἡ γλῶσσα τῆς Εὐρώπης, παρέχουσα εἰς τοὺς γινώσκοντας αὐτὴν οὐ μικρὰν εὐχαρίστησιν. Ὁ γαλλιστὴ συγγραφεὺς εἶναι βέβαιος σήμερον διὰ θέλει ἀναγνωσθῆ ὑπὸ μυριάσις πλειοτέρων ἢ ὁ συγγραφεὺς εἰς οἰκονομίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὃ δὲ εἰδὼς τὴν Γαλλικὴν, δύναται νὰ ἦναι πεπεισμένος, διὰ θέλει εὐρεῖ ἕλλην καὶ πρὸς σπουδαίας μελέτας καὶ πρὸς εὐχάριστον διασκέδασιν τῶν ὥρων τῆς σχολῆς. Βίς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ἀφελεῖται ἡ ἀνάπτυξις ταύτης τῆς γλώσσης, ἥτις κατέκτησεν οὕτως εἰπαῖν τὸν κόσμον, ἥτις ἐθροψεν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἄνδρας οἵτινες, τὸ καθ' ἑαυτοῦς, ἀνέδειξαν τὸ Γαλλικὸν ἔθνος, ἐπιβαλόντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθη αὐτοῦ. Καὶ ἡμῶς τίς ἤθελε πιστεύσει διὰ εἰς ἀκρον τυχεῖα καὶ ἀπροσδόκητος ὑπῆρξεν ἡ συγκρότησις τοῦ ἀφοῦ τούτου συλλόγου; Συντομωτάτη ἀναθεώρησις τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἰδρῆθη θέλει μᾶς πείσει περὶ τούτου.

Ἡ Γαλλικὴ κατασπαρᾶσμένη μετὰ τὸν θάνατον

Φραγκίσκου του Β' υπό έμφυλιών πολέμων, τα-
ρασσομένη υπό αλληπαλίων φαντασιών, βεβη-
σμένη εις τήν αρχαίαν εκείνην γοητικήν βαρβαρό-
τητα, άγνοούσα καθ'αυτή τί έστι τέχνη ή επιστήμη,
δεδομένη μόνον και μόνον εις τήν τυφλήν πίστιν
των άνοήτων θαυματών και των αστρολογικών
προβήσεων, λαμβάνουσα τήν φροντίδα να κρύπη
αστρολόγους εις τόν πλησίον θάλαμον καθ' ήν ώραν
"Ανα ή Αυστριακή έτικετ Λουδοβίκου τόν ΙΔ', ά-
ποδίδουσα τήν έπωνυμίαν του δικαίου εις Λουδο-
βίκου τόν ΙΓ', διότι και μόνον έγεννήθη υπό τόν
αστερισμόν του ζυγαυ, άνεχομένη ιερεις άμφοτε-
ρα εξουκρίζοντας τους δαίμονας, δικαστής κα-
ταδικάζοντας εις τήν πυράν τόν σθεάσιμον Ιερσα του
Loupus ως δένε μέγρον, και τήν κυρίαν του στρα-
τήγρου D'Angers δι' ήμοιον λόγον, εις τοιαύτην,
λέγω, κατάσταση ή Γαλλία, δέν ήδύνατο να άσ-
θενθή τήν ανάγκην τής ιδρύσεως Ακαδημίας,
ούτε να έκτιμηση τά εξ αυτής δυνάμεια να προ-
έλθωσι καλά. Τά ζδη, ή θρησκεία, οί νόμοι, ή
κοινωνία, αί τέχναι, ούδέν δύναται να πιθανα-
λογηση τοιούτον διίσχυρισμόν. Ο Ριγελιές έπρεπε
πρώτον να καθορίση τάς ίδους των Παρισίων από
τούς εν αύταις διατρέχοντας ληστάς.

Η άρχή λοιπόν του Ινστιτούτου υπήρξεν άναν-
τιόρητος τυχαία ήμερίς δέ, προτιθέμενοι να δη-
γηθώμεν αυτήν, θέλομεν παγγίσει να τήν καταστή-
σωμεν κατά τώ μάλλον ή ήττον τερπνήν, σεβόμε-
νοι άείποτε τήν αλήθειαν και τάς ιστορικάς πα-
ραδόσεις.

Le plus beau c'est le vrai.

Περί τή μέσα τής ΙΔ' εκατονταετηρίδος έχη τις
έν Παρισίοις, μεγαλήτερος ών του κόσμου ποιη-
τής, κατά τάς ιδέας των συγχρόνων αυτου, οτις
άμφω τώ θνομα, είμαι βίβαιος (λέγει ο Κύριος
Pitre-Chevalier, από τόν όποιον κατά τώ πλει-
στον δανεζόμεθα τήν παρουσαν διήγησιν), ήθελε
παραδοθή εις λήθην, έν δέν έσωζον αυτό αι σάτυ-
ραι του Boileau, και άν δέν συνέτεινε χωρίς να τώ
γνωρίζη εις ίδρυσιν τής Γαλλικής Ακαδημίας. Τά
περί του άνδρός τούτου πλείστα ανέκδοτα τόν πα-
ρισιάνουςιν ως τόν παραδοξώτερον άνδρα του αιώ-
νος του. Ην νιάς συμβολαιογράφου τινός των Πα-
ρισίων, και υπήρξε παιδαγωγός των τέκνων του K.
de La Troussa. Καί τοι λίκιν δειλής είχε τήν μα-
τίαν να φέρη ξίφος, όπως επιδεικνύη τώ αξίωμα άυ-
του τώ περιέργον ήμως είναι ότι διατήρηι τώ ξίφος
και αφού πλέον δέν είχαν ανάγκην παιδαγωγού οί
πρώην μαθηταί του. Ο K. Tallemant διηγείται
τίνι τρόπω έπέτυχε να τόν άνοπλήσ η Κ. Bouvard,
εμπροστίσει τούτο παρά των συγγενών του. Είπ-
έγγεται ποτε δρομολώσ εις τήν οικίαν του ποιητού,
και προσποιούμενος άπελπισίαν,
— Φίλε μου, τώ λέγει, μετά μίαν ώραν μονο-
μαχία με ένα μαχαίράν είσαι ο μόνος έν των φίλων
μου όστις φέρεις ξίφος. ήλθ. . . σε ζητώ. . . σε
θέλω. . . βοηθόν,

Η τοιαύτη αίτησις γενομένη εξ ερώδου, ήλλοίωσε
τά μέγιστα τόν γενναίον ξιφηφόρον, όστις όμως δια-
τηρών όλην αυτου τήν έτοιμότητα.
— Αυτούμαι, κολλή, φίλε μου, άπευρίθη, ήλθε
πολύ άργά, πρθ όλίγου άκούη ήμωσα εις τήν
Μουσάν μου να έγκαταλείψω τώ ξίφος. *Cedant arma*
logae! Δέν θέλεις βέβαια να φανώ έπιτορκος.
Και τώντι, έκτοτε ουδέποτε εφάνη φέρων ξίφος.
Ην τήν μεν όψιν δύσμορφος, τώ δέ δέμας μι-
κρός, και ένεδύστο όπως ήν σύμφως δέκα έτη πρθ
τής εποχής του τώ φάσμα του ήν από μεταξωτήν
ερυθροπόρφυρον, έχον υπέρβαμμένον πράσινον τρι-
χωτόν υρασμα, τά δέ πείδιλα αυτου ήσαν τόσον
γελοία ώστε κατήτησαν παροιμιαιά.

J'avais des bas de Vaugelas Et des bottes de Chapelain.

Έφερε δίκτυα άντι τριχάκτων (δαντελλών), και
ουδέποτε εφόρεσεν ένδυμα νέον ήτο δέ καθ' υπερ-
βολήν φιλαργυρος, προτιμών νάισθενήση επί όλίγης
ήμερας πατων έντός ρύακος, παρά να πληρώση έν
λεπτόν διά να παραθέσωσι σανίδα.
— Μ' έστειλε μίαν ήμέραν, λέγει ο K. Tal-
lemant, βιβλίον τι Ισπανικόν, και με έγραφε να
τό προσέχω, διότι γνωρίζω τήν αδυναμίαν του εις
τά βιβλία. Ηνώ δέ άραιρέσας τόν περικαλύπτον-
τα χάρτην, εύρον αυτό καταραγωμμένον από τούς
σαρκυκς.
Ουδέποτε ήγήρασε ρινόμακτρον, ουτε έδαπα-
νιχε διά πλύσιμον τοιούτου, και όμως πάντοτε
είχεν. Ήρκει να εύρη έν βράκος ως πρώτην ζύμην,
και έπειτα
— Φίλε μου, έλεγε, έλησμόνησα να πάρω κα-
θαρό μανδύλι, δάνεισε με τώ εδικόν σου ως άλλα-
ζώμεν, διότι δέν ήμπορώ να κρατώ δύο, όταν σε
τό επιστρέψω λαμβάνω τώ εδικόν μου.
Και ουτως ήχηκολούθει και πρθς δεύτερον, τρίτον,
τέταρτον φίλον, αρίων πάντοτε τώ τελευταίον ρυ-
παρόν ρινόμακτρον άντι του καθαρού υπερ έλάμβανε.
Τίς εύλλογιζέτο τά πλυτικά! . . .
Η μόνη αυτου ένσχόλησις ήτο τώ να γράφη φίδας
εις τούτον ή εις εκείνον; π. χ. εις τόν Ριγελιέα, εις
τούς Κοντιέ, εις τούς Κοντή, εις τούς Λογγεβάλ,
εις τούς Μοντεζζε κτλ. Έτός του ότι, κατ' αυτόν
τόν τρόπον, είχε πλείστας άπολαύας, έφ' ήμίζετο και
ως μέγας υπ' εκείνων όσοι τόν επλήθρυναν. Τό κυ-
ριώτερον αυτου ποίημα έφ' ή και ένκαυχάτο είναι
ή *Parthéris* (La Pucelle), περί τής στιχουργίας
του όποιου λέγει ο Boileau (Satire VII.).

Je ne puis arracher du creux de ma cervelle
Que des vers plus forcés que ceux de la Pucelle.

Είναι τώρα ανάγκη να είπω εις τούς αναγνώστας
μου (ίσως και τας αναγνώστριάς, διατί έχι;) πώς
ονομάζετο ο παράδοξος ουτος άνήρ; Δυστυχώς τά
πέδιλά του τόν έπροδωκαν J'avais des bas de Vau-

gelas et des bottes de Chapelain. — Μίαν ήμέ-
ραν αφού ετελείωσεσν ψδέν τινα εις τόν Ριγελιέα
και χιλιάκις επαναλαβών αυτήν επείσθη ότι ήν
άριστούργημα,
— Πηγζίνω, είπεν, εις τήν αδελφήν του, ν' ά-
ναγνώσω αυτήν εις τόν φίλον μου Κορνάρ.
— Οποία σύμπτωση! τήν αυτήν ήμέραν, τήν αυ-
τήν ώραν, τήν αυτήν σχεδόν στιγμήν, έτερός τις
ποιητής έπραττε τώ αυτό, και ο ποιητής ουτός,
ήν αυτός ο Βαλεντινος Κορνάρ. Διέφερεν ήμως,
τά μέγιστα από τόν φίλον του. Γόνος τιμίου και
πλουσιου οικου, έδοκίμασε κατά τήν νοήτητα αυτου
πλείστας δους πατρικας δριμύτητας, τώ απηρό-
ρευσαν αυτηρώς τήν εκμάθησιν τής ελληνικής και
λατινικής, και τόν ήνάγκασεν να ασχοληται εις
εργώματα των ισχυρών τής ήμερας, ήτινα μόνα εξ-
ετιμάντο τότε. Και ήμως όλα ταύτα δέν ήσαν
είποτε! φαντάσθητε τοιούτον νέον τής εποχής
μας, εις έν ν' άπαγορευεται να φορη χειρίδας ή
να φέρη μάσλον! Ο δυστυχής Κορνάρ δέν είχε τώ
δικαίωμα να φορη ούτε ενόμματα (καλοπόδεις)
περι τή γόνατα, ούτε σνάμματα (φίγγους) επί
των πείδιλων αυτου· τώ έκόπη ή κόμη μέχρις άνω-
θεν των ώτων, και δέν τώ έσυγχωρήθη να μιμηται
τούς εύγενεις. Καταγίνετο λοιπόν εις τά Ιταλικά
και τά Ισπανικά, και εύλόγησεν εις τά θυλάκια
αυτου ταινίας, δι' έν καθ' όδον εκόσμηι τά γόνατα
και τά πείδιλά του. Έν τούτοις ο πατήρ απέθανε,
και ο υίος έσπευσε να κερδήση τόν απελθόντα και-
ρόν· επλησίασε τούς ποπούς, ήγήρασε βιβλία, έκμα-
γραψείον και εδόθη εις τήν μελέτην άδιακώπως
συνέζητε, μετέφραζεν, έμιμιείτο, έως ού άνηγορευθη
συγγραφεύς· εδημοσίευσε μάχιστα και τινα ποιη-
μάτια πέρα ή ποιητικά, ήτινα, πιστεύομεν, δέν ού
είναι πολλού λόγου αξία· διότι άλλως ο Boileau
(Epitre I.) δέν ήθελεν είπει.

J'imite de Corvart le silence prudent.

Τήν ήμέραν εις ήν αναφέρεται ή διήγησις ήμων
έγραφε ποιημάτιόν τι από τά παρά τοίς Γάλλοις
τρέιστροφα (ballade). Αμα δέ ετελείωσεσν, και έτρεξε
να διακαινώση, ως έλεγε, τόν ποιητικόν του μαργα-
ρίτην εις τόν φίλον αυτου Chapelain.
— Οταν ο Κορνάρ έφθασεν εις τήν οικίαν του
Chapelain, έμαθε μετά λύπης ότι ο Chapelain
ήτο άπών.
— Οταν ο Chapelain εφθασεν εις τήν οικίαν του
Κορνάρ, έμαθε μετά άπελπισίας ότι ο Κορνάρ εξήλθε.
Και αναχωρών εκάττερος εις ζήτησιν του έτέρου
έτρεχον άμφότεροι τρεις ώρας χωρίς ν' απαντηθώσι.
πράγμα διόλου δύσκολον εις Παρισίους, αφού πολ-
λά συχνά τώ βλέπομεν εις Αθήνας. Τέλος πάντων
μετά νέας πληροφορίας άς εκ νέου έλαβον άμοι-
βαίως εκ των οικιών αυτών, συναπαντηθήσαν επί
τής αυτής όδου άμφότεροι ψιθυρίζοντας τά ποιη-
μάτια των, και περιγημονίσθησαν δια και τρις χωρίς
να γνωρισθώσι· τέλος τραπέντες άμρότεροι άντιθέ-
τως περ τήν αυτήν γωνίαν, τήν επαίον όπως ποτέ
πρώτον άλλά τώ μεγαλήτερον βήμα έγένετο.

κλώ με τινα μικρόν καθηγητήν, συνεκρούσθη-
σαν δηλαδή λίαν βιαίως· και οί μεν εύφρότεροι
δινηγούνται ότι άμρότεροι έστρόφησαν ο μεν δεξιά
ό δε άριστερά, οί δε σοβαρώτεροι ότι άπλώς ά-
πισθοδρόμησαν όλίγα βήματα δια να ριγθώσιν εις
τάς άγκαλάς άλλήλων.
— Συ είσαι, Κορνάρ;
— Συ είσαι, Chapelain;
— Που τρέχεις;
— Είς τώ σπῆτι σου· και σύ;
— Είς τώ δικό σου.
— Να κάμης τί;
— Να σε άναγνώσω αυτό τώ τρέστιχον, και σύ;
— Λύτην τήν φδην.
— Σε ζητώ τώρα τρεις ώρας.
— Καί εγω τρεις ήμισα.
— Άκουσε λοιπόν, λέγει ο Chapelain.
— Αφού πρώτον ακούσης σϋ, είπεν ο Κορνάρ.
Και άμρότεροι ήχησαν ταχώς ν' άπαγγέλωσιν
μόν τώ τρέιστροφον, ο δέ τήν φδην του χειρονο-
μούντες και ένθουσιαζόμενοι.
— Αλλά δέν με ακούεις, είπεν ο Chapelain.
Είς αυτήν τήν γωνίαν είναι πολύς θόρυβος, πηγα-
νομεν εις τώ σπῆτι σου.
Χωρίς να θελήσω να περιγράψω εις τούς ανα-
γνώστας μου τήν δευτέραν πράξιν ήτις παρεστάθη
έν τώ οικίω του Κορνάρ, σπεύδα ν' αναφέρω μόνον,
ότι ο Κορνάρ τέλος παρεχώρησε τά πρωτεία εις
τόν φίλον και ξένον του.
Ο Chapelain άνέγνωτε λοιπόν τās τριάκοντα
στροφάς του, ο ακρόατής τās επρεθείας, ο συγγρα-
φεύς τās εκήρυξεν υπερφυσίς, και μετά άρκετά ά-
μοιβαία εργώματα ο Κορνάρ άπήγγειλε τα τρέιστρο-
φόν του.
— Εξάϊρετον, άνέκραξεν ο Chapelain.
— Δέν είναι ώρατον; επανέλαθεν ο Κορνάρ.
Και έκαστος ήρχισε να επαναλαμβάνη τους μάργα-
ρίτας αυτου, και ταύτο έχηκολούθησεν έως ού ο
Απόλλων άπέσπυε τώ φώσ του, ότε μετ' όλίγον
βλέπων ο Chapelain ότι ο οίστρος αυτου δέν άνε-
πλήρου τόν ήλιον, άπεχαίρετσε τόν φίλον αυτου και
άναχώρησεν.

— Αλλά, προσέθηκα, πρέπει να ομολογήσωμεν ότι έμαθα de beaux esprits!

καί είναι λυπηρόν
να μη συνερχώμεθα συχνότερα. Οσάκις θέλομεν να
κλινοποιήσωμεν τί πρθς άλλήλους, είμεθα βιάσε-
νοι να τρέχωμεν ο εις κατόπιν του άλλου, λογι-
ζόμενοι εύτυχεις άν μετά τρεις ώρας, όπως σήμε-
ρον, συναπαντηθώμεν.
— Ναί, τώντι, είπεν ο Κορνάρ εις έν ήρεσεν
ή πρώτησις αυτη· άς προειδοποιώμεθα. Να συνέλ-
θωμεν λοιπόν τήν έρχομένην Πέμπτην. Καί άποχαι-
ρετίσας τόν συνάδελφόν του εισήλθεν εις τώ γου-
φετόν του.
Και ή Πέμπτη εκείνη πρέπει ιστορικώς να θεω-
ρηθ ή ως ή πρώτη άφορμή, ήτις έδωκε γένεσιν εις
τήν Γαλλικην Ακαδημίαν, πρθς τήν όποιαν τώ
πρώτον άλλά τώ μεγαλήτερον βήμα έγένετο.

Ακαδημίας τὸν ἐν τῇ ἑκτῇ ἐκδόσει τοῦ λεξικοῦ αὐτῆς, ὅπως καταδείξω εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου τὴν σπουδαιότητα τοῦ μεγαλύτερου κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἔργου τῆς Ἀκαδημίας, τοῦ Λεξικοῦ λέγω, αὐτῆς, ὅπερ ἐπερατώθη περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Πῶς τῶσον ἄμορφος ἡ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε ἡ Ἀκαδημία ἐδωχέρισε καθυπερβατικῶς εἰς τὸν προσδιορισμὸν αὐτῆς. Ὡς βάσις τοῦ λεξικοῦ τῆς ἔλαβε κατ' ἀρχάς τὰς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συγγραφὰς αἰτινας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦσαν πολλὰ ὀλίγια, δὲν περιεῖχον σχεδὸν οὔτε λέξεις οὔτε φράσεις γενικὰς. Ἀπέβρισθε λοιπὸν τὰς συγγραφὰς, καὶ ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν λαλουμένην γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ καθαρῶσιν ἀνευρίσκουσα τὴν καταγωγὴν ἐκάστης λέξεως καὶ τὴν κυρίαν αὐτῆς σημασίαν, ἥς ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸν ὀρισμὸν. Καὶ ὅμως οἱ τότε Ἀκαδημαῖοι οὔτε τῆς Ἑλληνικῆς οὔτε τῆς Λατινικῆς ἦσαν πολλὴ εἰδήμονες. Ἦρχισαν τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ εἶχον φθάσει, ἀν δὲν ἀπατώμαι, εἰς τὸ στοιχεῖον C, ὅτε δευτέρας ἀπαζώθησεν, ἡ γλῶσσα ἔκαμιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαστήματι τῶσον γιγαντιαίας προόδους διὰ νέων συγγραφέων, ὥστε ἡ Ἀκαδημία ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεύλῃ εἰς τὸ πρῶτον στοιχεῖον. Τέλος τὸ ἔργον ἐπερατώθη ἀλλὰ ἦτο τῶσον ἑλλιπές, ὥστε κατήνησεν ἀχρηστον πλαστὰι λέξεις ἑλειπὸν αἱ δὲ σημαντικαὶ ἐδίδοντο πλάστὰι ἀτελεῖαι. π. χ. AME, acce qui est le principe de la vie dans tous les âtres vivants. VI. Pôlat des âtres animés.

Περὶ τοῦ λεξικοῦ τούτου ἀναφέρουσιν ἀνεκδοτὸν ἀξιὸν νὰ τὸ παραθέσωμεν ἐνταῦθα. Ἦ πρῶτη λέξις ἦτις ἐτέθη ὑπὸ τὸ στοιχεῖον A, εἰς τὴν ἀρχὴν ἦν ἡ λέξις Académie. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ Ριχελιὸς ἀπέμεινε κατὰ συγκυρίαν σύνταξιν εἰς τὸν K. Vaugelais, εἰδὼν δὲ τὴν λέξιν Académie πρῶτην.

— Ἔμεινε βέβαιος, εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ λησμονήσεται τὴν λέξιν Pension.

— Καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον, ἀπάντησεν οὗτος, τὴν λέξιν Reconnaissance.

Ἐγὰρ οὗτοι τελειώσαντες τὰ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος συμβάντα. Δὲν τολμῶ νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ τοῦ ΙΗ', διότι ταῦτα ὄντα λίαν διεξοδικὰ καὶ σοβυρότερα, ἀπαιτοῦσι διεξοδικότητα ἢ οὐδὲν ὀλίγον ἀπαθησάντων, διαδέχονται σήμερον ἄνδρες σοφοί, ἡ γλῶσσα προβαίνει γιγαντιαίως, αἱ συγγραφὰι πληθύνονται ἀμέτρως, ἡ Ἀκαδημία ἐπικρίνει μεγάλα συγγράμματα καὶ ἐκδίδει δευτέρων ἑκδόσιν τελειωτέρων τοῦ Λεξικοῦ τῆς. Ὁ Κύριος Pitre, Chevalier ἐδημοσίευσεν κατάλογον τῶν ἀνδρῶν ὁκτίνας ἀπὸ τῆς πρώτης ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας μέχρις ἡμῶν κατέλαβεν ἀλληλοδιαδόχως τὰς ἐδρας αὐτῆς. Εἰς καθήγητὴς ἐν Παρισίῳ ἤρχισεν νὰ ἐκδίδῃ τὴν βιογραφίαν ἑλῶν τούτων τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἕτερός τις ὑπέσχετο τὴν ἱστορίαν τῶν 41 ἐδρῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, ἱστορίαν ἐν ἣ ἐξετάσσεται μὲ τὸν εὐρυτέρου καὶ πολυμυθι-

στερον τρόπον οἱ κατὰ τὸν συγγραφεὴ ἀξιολογώτες οἱ τῆς Ἀκαδημίας σοφοί, 41 τὸν ἀριθμὸν.

Ἄν τὰ ὀλίγα ταῦτα δὲν δυσαρεστήσῃσι τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, θέλομεν μετ' οὐ πολὺ δημοσιεύσει συνέχειαν, ὥστε νὰ δύναται τις νὰ ἔχῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ἀπὸ τῆς συστάσεώς της μέχρι τῆς σήμερον. Ἐπιφυλαττόμενοι δὲ νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ τινὰς σκέψεις ἡμῶν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς καθ' ἡμᾶς καταρτίσεως Ἀκαδημίας, συγχαίρομεν ἡμῖν αὐτοῖς διότι οἱ ἔχοντες τὰ μέσα πρὸς σύστασιν τοιαύτης δὲν στεροῦνται καὶ προαιρέσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΓΚΑΚΗΣ
Φοιτητῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

Σ Κ Ε Ψ Ε Ι Σ

Περὶ τῆς Ἑκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Φιλονεμία ὑπάρχει ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ ἐτῶν μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων Ἑλλήνων ἐν ἡ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ δύναται νὰ βελτιωθῇ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ὠραῖαι τέχναι, αἰτινας συμμετασχούσαι μετὰ τοῦ ἔθνους πολυχρόνιον καὶ στρυγγεὴν δουλείαν, ἤρχισαν ἤδη μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀνεξαρτησίαν ν' ἀναζωπυρῶνται καὶ νὰ λαμβάνωσιν ἡμετέρας πλειοτέρας ἀνάπτυξιν καὶ ὠραισμόν.

Ἦ ὑπάρχει ἀναντιρρήτων ὅτι πᾶς ὁστις σκοπεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ὀφείλει νὰ ἦναι ἐγκρατῆς εἰς τε τὸ θεωρητικὸν καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν αὐτῆς μέρος, ὀφείλει δηλαδὴ νὰ γινώσκῃ τὰς αἰτίας καὶ τοὺς λόγους δι' ὧν δύναται αὕτη νὰ ἐκφρασθῇ ἑμμελῶς καὶ ἀκριβῶς, καὶ νὰ ἦναι ἐμπειρὸς ἐπανατῶν καὶ γυμνασμένος εἰς τὸ ψάλλειν τὰ ἱερὰ αὐτῆς ᾠσματα καὶ τὰς μελωδίαις. Οὐχ ἦττον ὅμως ὁ τοιοῦτος ὀφείλει ἔτι νὰ ἦναι ἐπιστήμιον καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἥτις καὶ ἔβλασεν ἤδη εἰς τὴν μεγίστην, τολμῶμεν εἰπεῖν, ἀρμονικὴν διάπλασιν μαρτυρεῖ δὲ τῶν λόγων μας καὶ ὁ ἀθάνατος Κορνήλιος Βασίλειος περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς αὐτὸ τοῦτο ἐσυμβούλευσεν.

Ἄλλ' ὑπάρχει τις ἄρα γε ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ ἔχων τὴν πρὸς τὴν ἐπεξεργασίαν ταύτην ἀπαιτουμένην ἱκανότητα καὶ ἐμπειρίαν; Ἴσως ὑπάρχει, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀγνοεῖται. Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐκ τῶν ὁμογενῶν πολλοὶ μὲν γινώσκουσιν ἐντελῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, πολλοὶ δὲ καὶ περὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰσὶν ἐγκρατέστατοι. Ἀλλ' ἡ μονομερῆς αὕτη τάξις δὲν εἶναι ἄρα γε τὸ ἰσχυρό-

τερον πρόσκομμα εἰς τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς; Διότι οἱ μὲν πρῶτοι ὑπὸ ἑλεηνικοῦ ἐγώτισμοῦ κεντριζόμενοι, μυκτηρίζουσι τὴν μίαν ὡς φραγγικὴν καὶ ἀλλόδοξον, οἱ δὲ ἄλλοι τὴν δευτέραν ὡς τουρκικὴν καὶ βάρβαρον θεωροῦσι.

Καὶ ὅμως κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, δύο Ἑλληνας διατελοῦντες ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Αὐστρίας, ὁ ἐλλόγιμος Κ. Ι. Χαβιαρᾶς, ἀνὴρ εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ κάτοχος πολλῶν δικαλῶτων τῆς Εὐρώπης, καὶ διδάσκαλος τῆς Ἑκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ ὁ ἱεροδιάκονος Α. Νικολαΐδης, ἐνδίδοντες εἰς τὴν ἐρεσὴν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ παρεπιδηρούντων ὁμοδόξων, ἐβαλον εἰς ἀρμονικὴν (διὰ τῆς βοήθειας δύο διακεκριμένων μουσικοδιδασκάλων τῆς Γερμανίας) μὲ Εὐρωπαϊκὴν σημειογραφίαν ἑσά ᾠσματα ἦσαν ἀ ἀγαθὰ διὰ τὴν ἱερὰν Μυσταγωγίαν, καὶ συνέτεινον ἵνα οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, ὅντες συναλισμένοι εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀρμονίαν, ὠφεληθῶνται κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν φιλοκαλίαν.

Ἐξίσταται λοιπὸν εἶναι οἱ ῥηθέντες ὁμογενεῖς ὅτι, ἀσμένως κόπον πολλὸν καταβάλοντες καὶ ἰδίως δαπάνης μὴ φοιθόντες, ἐδείξαν τὰ πρῶτα βήματα τῆς προόδου τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης, καὶ ἤνοιξαν προσετι τὴν θύραν δι' ἣς δύναται νὰ εἰσέλθῃ ὁ δυνάμενος κἀλλιον αὐτῶν, ὡς πολλὰκις ὁ ἐλλόγιμος Χαβιαρᾶς ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ἀπαφαίνεται.

Εἰς τούτων ἀπάντων ἔρχεται σήμερον καὶ ὁ ὑποραινόμενος ἵνα προσφέρῃ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς μικρᾶς αὐτοῦ δαδῆς, τὸ ὅποσον ἀπέκτισσε διὰ τῆς εἰκοσιπενταεταστοῦ σχεδὸν μελέτης ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, καὶ ἵνα, παρατιθέμενον τοῦτο εἰς τοὺς μεγάλους φωνοὺς τῶν ἐλλογιμῶν Μουσικοδιδασκάλων, χρῆσιμῆσιν ὡς βοήθημα, ἀν κριθῇ ἀρμιζοῦν, εἰς τὴν τακτοποίησιν καὶ γενίκευσιν τῆς Ἑκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἦ συμβολικὴ σημειογραφία τῆς Ἑκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς ἐπενοήθη κατὰ τὸ 736 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, ὅτε ἔζων Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνὸς, καὶ ὁ τούτῳ συνανατραπεὶς καὶ συμπαιδευθεὶς Κοσμάς, ἀνὴρ ἐλλόγιμος, εἰς Ἰταλίαν. Μεταγενέστεροι συγγραφῆς ὅμως βεβαιώσασιν μετὰ τινος ἀληθείας, ὅτι ἡ σημειογραφία αὕτη εἶχεν ἤδη ἐφευρεθῆ 285 ἔτη ΙΙ. Χ. ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Λαμασκηνοῦ ἤρχισαν νὰ ψάλλωνται αἱ ἱερὰ ψαλμοδία ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ κανονικῶν ψαλτῶν μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως, παυσάντων τῶν ὀργάνων ἄτινα πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὑπέρχον ἐν χρῆσει εἰς τοὺς ναοὺς ὡς εἰς τὰ θεάτρα καὶ, ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς πᾶσαν ἀσεβῆ καὶ μισθήσιν πράξιν. Ἐκτοτε δὲ ἔγινον ἄνδρες, Βασιλεῖς, Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι καὶ κοσμικοὶ ἐκκαλιέργησαν ἀλληλοδιαδόχως καὶ γεινεσάντων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Λαμασκηνοῦ, ὅτι ἐκ τῶν ὁμογενῶν πολλοὶ μὲν γινώσκουσιν ἐντελῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, πολλοὶ δὲ καὶ περὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰσὶν ἐγκρατέστατοι. Ἀλλ' ἡ μονομερῆς αὕτη τάξις δὲν εἶναι ἄρα γε τὸ ἰσχυρό-

Κράτους καὶ πειπόντος ὑπὸ ζυγὸν ἀλλόφυλον, οἱ μουσικοδιδασκαλοὶ, συμμερισθέντες τὴν τύχην τῶν ἄλλων σοφῶν, κατέφυγον εἰς τὴν Εὐρώπην ἔνθα ἐδίδασκον τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας τῶν προγόνων τῶν, καὶ διείσωζον τὸ ζῶπυρον τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας.

Μανθάνομεν δὲ καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος, ἐπίσκοπος Μεδιολάνων, τοῦ ὁποίου ὁ φερώνυμος ὕμνος ψάλλεται ἤδη ἐν ταῖς δυτικαῖς Ἑκκλησίαις, εἰσήγαγεν ἐν τῇ Αὐστρίᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνος, τὸν μουσικὸν χορὸν ὃν ἔλαβεν ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν. Καὶ προσετι Βασίλειος, ὁ πρῶτος μουσικὸς συγγραφεὺς τῆς πατρίδος τοῦ Ῥώμης, ἐμύθησεν τὴν μουσικὴν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ΣΙ' αἰῶνος, καὶ πρὸ πάντων τὸν Ἑκκλησιαστικὸν χορὸν τὸν ὅποσον ὁ Μέγας Γρηγόριος εἰσήγαγεν εἰς ὅλας τὰς Ἑκκλησίας τῆς Αὐσεως, διὸ καὶ εἰς τιμὴν αὐτοῦ καλεῖται γρηγοριανὸν μέλος.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῶν Ἑλλήνων σταναζόντων ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν, ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ παρῆμαζεν, ὡς ἐπόμενον, εἰς τὴν Ἀνατολήν, καὶ ἀπεγυμνοῦντο τῆς ἀρχαίας αὐτῆς καλλονῆς καὶ ἐμμελείας, ἐν ᾧ εἰς τὴν Εὐρώπην προέβαινε ὁλυμπιακῶς πανταχοῦ ὑποθαλαπτομένη. Ἦ δὲ συνέβη ἐκ τούτου; Εἰς μὲν τὴν Εὐρώπην ἀνευβλήθη μὲ εὐρωπαϊκὰ τόνισματα εἰς δὲ τὴν Ἀνατολήν μὲ μελωδικὰ τῶν μιναρῶδων.

Νῦν δὲ ὅτε μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, εὐδοκίᾳ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ, ἀπῆλκυσε τῆς ἑλευθερίας αὐτοῦ καὶ ἡμεῖρας εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας γιγαντιαίας βήματα προβαίνει, εἶναι πρέπον νὰ λάθῃ πρόνοια καὶ περὶ τῆς Ἑκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἵνα μὴ ἀπορροφηθῇ αὕτη ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς, ἥτις προήχθη ἤδη, ὡς εἶπομεν, εἰς τὴν ὑψίστην ἀρμονικὴν ἀνάπτυξιν τοσοῦτον δὲ μᾶλλον λέγομεν ταῦτα, καθόσον οἱ ὁμοδόχοι ἡμῶν Ἑλληνες γοητευμένοι ἐκ τῆς ἐντέχνου ῥυθμοποιίας καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῆς ἀρμονίας τῆς, ἀποστρέφονται τὸ ἀβύθιον καὶ μονότονον τῆς ἡμετέρας.

Ἦ μουσικὴ ὅλων τῶν ἐθνῶν εἶναι ἐν γενεῖ μία. Ἐκαστον ὅμως αὐτῶν ἔχει ἰδιαιτέρον σχηματισμὸν τοῦ μέλους κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμά του. Ἦ μουσικὴ ἐκκαλιεργήθη μετὰ μεγίστης φιλοκαλίας περὶ τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων, τῶν ὁποίων τὴν μουσουργικὴν ὀργανοποιεῖαν παρελάβομεν ὅχι μόνον ἡμεῖς ἀλλὰ καὶ οἱ Ἑυρωπαῖοι, παροῖς αἱ πλείοσαι τῶν μουσικῶν λέξεων εἶναι ὡς γνωστόν αὐτόχρημα Ἑλληνικαὶ καὶ τοι δὲ κοινήν ἔχουσιν ἐξ αὐτῆς τὴν καταγωγὴν ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ, διαφέρουσιν ὅμως πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ εἶδος ἢ ἄλλως κατὰ τὴν σημειογραφίαν. Οὕτως ἡ μὲν ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ παροῖσται, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, διὰ τῶν συμβολικῶν στασάτων, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἐπλούτισαν αὐτὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μέχρι τῆς ἡδ' εὐρωπαϊκῆς, ὑποστῆσα πολλὰς ἀλλοιώσεις καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐντελείας. Ἀλλὰ, κύριος οἶδος εὐρωπαϊκῶν μουσικοδιδασκάλων ταλάντευθεῖσα, παρεδέχθη κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα τὴν ὑπάρχουσαν ἡ

δη σημειογραφία ἣς ἐκτοτε ἐγένετο κοινὴ καθ' ἅσασιν τὴν Εὐρώπην. Ἀλλὰ τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰδῶν τῆς μουσικῆς; Ἡ μὲν Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν σημειογραφία ἀρμόζει κυρίως εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἔργα ψαλλόμενα διὰ τῆς φωνῆς πρὸς δοξολογίαν τοῦ ὑψίστου, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι καὶ μονοτονωτέρα ἢ δὲ εὐρωπαϊκῆ, ἀποφεύγουσα τὴν μονωδίαν τῆς ἡμετέρας, ἀρμόζει μᾶλλον εἰς τὰς μουσουργικὰς παραστάσεις καὶ εἰς τὴν ὁργανικὴν ἀρμονίαν. Συμπεριπίπτει δ' εὐκόλως ἡ συνήθεια ἣν ἐπήγαγεν ἐπιπλέον τῶν δύο τούτων μουσικῶν ἢ μὲν πρώτη διεσώθη μόνον εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔργα καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἡμῶν ὑμνωδίας, ἢ δὲ ἄλλη εἰσήγαγε πρωΐμως εἰς τὴν ἐκκλησίαν μέλη ψαλλόμενα οὐχὶ μόνον ὑπὸ φωνῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ θεατρικῶν ὀργάνων. Ἡ στασιμότης ἥως αὕτη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς ἐπέφερε τὴν βαθμιαίαν αὐτῆς παρακμὴν καὶ ἐπιστημονικὴν νάρκωσιν. Καὶ τῷ ὄντι, ὄχι μόνον ἐμεινεν νεκρὰ καὶ ἀκαλλιέργητος, ὄχι μόνον ἐξηγμυνοῦτο τῆς ἀρχαίας αὐτῆς καλλονῆς καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ συνημνῆτο μὲ ζενικὰ μέλη διαστρέφοντα τὴν θαυμασίαν αὐτῆς ἐπιμέλειαν, καὶ προσοικειωτο λέξεις τουρκικὰς, μέχρι σήμερον διατρωζόμενος ἐν αὐτῇ. Ἀπολέσασα οὕτω τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐπρέπειαν, ἀπώλεσε καὶ τὴν κενονικὴν αὐτῆς τέχνην καὶ κατέστη πρακτικὴ ἐπιστήμη, ἀνευ θεωρίας, ἀνευ συστήματος, ἀνευ οὐσιώδους τινὸς βέβαιως, διὰ τῆς συνήθειας, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, μόνον ἐμκινουμένη. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἔξ ἐναντίας διαμορφώσασα ἐπιστημονικῶς καὶ ἀείποτε τυχοῦσα κανονικῆς διευθετήσεως, πρόβη θαυμασίως, τελειοποιεῖσά κατὰ τὴν ρυθμοποιίαν καὶ τὴν μεγυλοπρέπειαν τῆς ἀρμονίας.

Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ δὲν ἐπιδέχεται ἄρα βελτιώσιν; Τὸ καθ' ἡμῶν νομιζόμεν, ὅτι ἡ ἀναζωπύρωσις τῆς παρακμασάσης ἡμῶν μουσικῆς δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς βοηθείας τῆς εὐρωπαϊκῆς ὀφείλομεν, δηλαδὴ νὰ γράφωμεν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἔργα καὶ διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς σημειογραφίας. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔργα προσηκουόμενα ὀλίγον κατ' ἄλλο τὴν ἀρμονικὴν ἐκφράσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς, καὶ ἐντελεστερα ὁσμήθει γινόμενα κατὰ τὸν ρυθμὸν, πρὸς δὲ καὶ παραδιδόμενα ὑπὸ δύο διαφόρους σημειογραφίας, θέλουσι παράσχει εἰς τὴν μουσικὴν ἡμῶν τὴν δέουσαν εὐρυθμίαν καὶ ἀρμονικὴν ἀνάπτωσιν τὰς ὁποίας ἤδη στερεῖται. Ἄλλ' εἶναι ἄρα δυνατόν νὰ συντελέσῃ ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς ἡμετέρας; Τίς ἡ διαφορὰ ἢ μεταξὺ τῆς μᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἐνοπούρουσα; Βίε τὰς ἐνδεχομένους πάντας ἐρωτήσεις ἀπαντῶμεν διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ παραλληλισμοῦ.

Τὰ στοιχεῖα τῆς μουσικῆς ἀμοτέρων εἶναι οἱ ἐπτὰ τόνοι, παριστανόμενοι καθ' ἡμῶν μὲν διὰ τῶν ἐπτὰ φθόγγων, νη, πα, σου, γα, δι, κε, ζω, κατὰ δὲ τοὺς Εὐρωπαίους, διὰ τῶν do, re, mi, fa, sol, la, si.

Ἀυτὴ ἡ σειρά τῶν φθόγγων καλεῖται παρ' ἡμῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων Κλίμαξ διατονικὴ καὶ σύστημα τοῦ Διαπασῶν. — Ἡ βῆσις, τὰ ὄρια καὶ τὰ διαστήματα τῶν τόνων τῆς κλίμακος ταύτης, ἀν' ἀκολουθήσωμεν τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀριστοξένου, λιθῶμεν καὶ Πτολεμαίου, ὅτινες εἶχον ὡς βάσιν τὴν ἀκοὴν, ἵνα διακρίνωσι τὰ μουσικὰ διαστήματα, φαίνονται νὰ ἴκται πρὸς ἄλληλα ἴσα· ἀν' δὲ ἀκολουθήσωμεν τὸν μαθηματικὸν ὑπολογισμὸν, φαίνεται ὑπάρχουσα εἰς τινὰ ἐξ αὐτῶν μικρὰ τις καὶ ἀκατάληπτος, οὕτως εἰπεῖν, διαφορὰ τὴν ὁποίαν δυσκόλως τὸ ὠτίον δύναται ν' ἀκούσῃ.

Οἱ χαρακτηρισμοὶ δὲ ὧν γράφεται τὸ μέλος εἶναι δύο εἰδῶν· οἱ μὲν δεικνύουσι τὸ ποσόν, οἱ δὲ τὸ ποιόν, καὶ οἱ μὲν δεικνύοντες τὸ ποσόν εἶναι δέκα καὶ διακρίνονται εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας, οἱ ὁποῖοι συνθετόμενοι πρὸς ἀλλήλους αὐξάνουσι τὴν ποσότητά των· οἱ δὲ δεικνύοντες τὸ ποιὸν διακρίνονται εἰς χρονικοὺς καὶ ἀχρόνους· καὶ οἱ μὲν χρονικοὶ τιθέμενοι ἐπὶ τῶν χαρακτηρισμῶν ἢ ὑπ' αὐτοῦ, αὐξάνουσιν ἢ ἐλαττοῦσι τὴν διάρκειαν αὐτῶν· οἱ δὲ ἀχρόνοι χρησιμεύουσι πρὸς ὠρτισμὸν τοῦ μέλους.

Καὶ τῶν Εὐρωπαίων οἱ χαρακτηρισμοὶ εἶναι δύο εἰδῶν ὡς οἱ ἡμετέροι· καὶ οἱ μὲν δεικνύουσι τὸ ποσόν, οἱ δὲ τὸ ποιόν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐν ᾧ εἰς τὴν ἡμετέραν σημειογραφίαν ἄλλοι ἐκ τῶν χαρακτηρισμῶν δεικνύουσι τὸ ποσόν καὶ ἄλλοι τὴν διάρκειαν, εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν οἱ αὐτοὶ χαρακτηρισμοὶ οἱ μὲν δεικνύουσι τὰ διάφορα ποσὰ χωρὶς νὰ συνδέωνται πρὸς ἀλλήλους, δεικνύουσιν ἐν ταυτῷ καὶ τὴν διάρκειαν. Μάλιστα δὲ τιθέμενοι οἱ χαρακτηρισμοὶ οὗτοι ἐπὶ πέντε παραλληλίων γραμμῶν φυλάττει ἕκαστος καὶ ἀμετάστρεπτον τὸν φθόγγον τῆς κλίμακος καθ' ὃ οἱ ἡμετέροι χαρακτηρισμοὶ εἶναι ἐλλειπείς. Οἱ δεικνύοντες δὲ τὸ ποιόν χρησιμεύουσι καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς ἡμετέρας, ἦτοι πρὸς ὠρτισμὸν τοῦ μέλους.

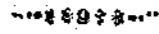
Ὁ χρόνος εἰς τὴν μουσικὴν εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ψυχὴ τῆς μελωδίας, καὶ καθ' ἡμῶν καταμετρεῖται διὰ τῆς ἀρσεως καὶ θέσεως τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ γόνατος· οἱ συνειθέστεροι τῶν χρόνων εἶναι ὁ Ἀργός καὶ ὁ Γοργός.

Κατὰ τοὺς Εὐρωπαίους ὁ χρόνος εἶναι δύο εἰδῶν. Ἀργίος καὶ Μυρομερής· οἱ ὁποῖοι ὑποδιαιρούμενοι εἰς πλείστα εἶδη, ἐκφράζουσι μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν τὰ διάφορα μέτρα τῆς μελωδίας.

Ἐκτός τῶν ῥηθέντων χαρακτηρισμῶν οἱ μὲν παριστᾶσι τὸ ποσόν καὶ τὸ ποιόν τῆς μελωδίας, ἔχουμεν ἐτι τὴν Ὑρεσιν καὶ τὴν Δίεσιν καὶ ἡ μὲν Ὑρεσις δεικνύει, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς δηλοῖ, ὕψος τόνου, ἡ δὲ Δίεσις ἀξίωσιν τόνου. Τὰς αὐτὰς δὲ ἔχει καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται μὲ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν.

ὑπάρχουσι ἐτι καθ' ἡμῶν καὶ ἄλλα σημεῖα δεικνύοντα τέταρτα ἢ τρίτα τοῦ τόνου ἐξ ὧν ἡ εὐρωπαϊκὴ στερεῖται· ἀλλ' ἄρα γε, ὡς εἴπαμεν ἀνωτέρω, δύναται τὸ ὠτίον νὰ διακρίνῃ ταῦτα; Ἡ πρᾶξις καὶ ἡ ἀνάγκη θέλει μᾶς διδάξαι περὶ τούτου.

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Τὰ μέλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς εἶναι οἱ ὁμοῦ οἱ ὅμοιοι· οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐθέτησαν, ἵνα ὑμνωθῶμεν καὶ δοξολογώμεν τὸν Θεὸν εἰς τὰς ἱερὰς ἡμῶν τελετάς. Ἀυτὰ δὲ τὰ μέλη ψαλλόμενα παρουσίζονται κατὰ δύο τρόπους· ποτὲ μὲν μεταβάλλουσι τὰ τετραχόρδα τῆς κλίμακος, ποτὲ δὲ θέτουσιν ὕψειν ἢ δίεσιν εἰς τοὺς τόνους. Ὅθεν ἡ μουσικὴ τέχνη ἀνόμασε τὴν μὲν μεταβολὴν τῶν τετραχόρδων, Συστήματα Διαπασῶν, Τροχῶν καὶ Τριφωνίας, τὴν δὲ Ὑρεσιν ἢ Δίεσιν τιθεμένης ὑπὸ τοῦς χαρακτηρισμοῦς ἢ ἐπ' αὐτῶν, ἐκάλεισε Γένη, Διατονικῶν, Χρωματικῶν καὶ Ἐναρμονίων.

Καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ σημειογραφία ἐκφράζει τὰ ῥηθέντα τρία συστήματα δυνάμει τῶν δύο αὐτῆς κλιμάκων καλουμένων, τρίτη μεγίστη καὶ τρίτη ἐλαχίστη, καὶ μὲ τοὺς τεσσαράκοντα διαφόρους τρόπους ὅτινες ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν ἐπτὰ φθόγγων τῶν δύο τούτων κλιμάκων. Ἐπίσης ἐκφράζει καὶ τὰ τρία γένη διὰ τῆς ὑφέσεως καὶ τῆς δίεσεως καθὼς καὶ ἡ ἡμετέρα.

Ταῦτα εἶναι ἐν συνόψει τὰ οὐσιώδη μέρη τοῦ παραλληλισμοῦ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐφαρμολογῆ ἐντελῶς ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης, απαιτεῖται ὅπως ὁ ἐπιχειρήσων τοιοῦτον ἔργον ἴκται, ὡς εἴπαμεν, Ἕλληνα κάτοχος τῆς μᾶς καὶ τῆς ἄλλης, ἵνα οὕτω δύνηται νὰ γράψῃ ἀλανθάστως μὲ εὐρωπαϊκὰ σημεῖα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἔργα.

Ἀπαιτεῖται προσέτι νὰ διδάσκηται ὑπὸ Ἕλληνας διὰ τῆς φωνῆς καὶ οὐχὶ δι' ὄργανον· διότι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ εἶναι φωνητικὴ καὶ οὐχὶ ὀργανικὴ. Ἐπομένως δὲ διὰ τῆς φωνῆς ἀκούεται καὶ ἄλλο τι εἰς τὴν μελωδίαν, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται ἀλύως πῶς ἐκ τῆς σημασίας τῶν λέξεων.

Ἐκ τούτων ἀπάντων ἀποβάνει ἀπαραιτήτως, ἐπάναγκες, οἱ παραστάται τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς νὰ ἴκται πρῶτον μὲν Ὀρθόδοξοι καὶ εὐλαβεῖς, δεύτερον δὲ νὰ ψάλλωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅσα ἄσματα εἶναι κανονικὰ καὶ ἀρμόδια, ἵνα διατηρῶνται ἀμετάστρεπτοι οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, οἱ λέγοντες· α' Ὅτι οὐ δεῖ συνεύχεσθαι ἀρετικῶς ἢ σχισματικῶς· β. Καν. γ' τῆς ἐν Λαοδ. α' Ὅτι μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως ψαλτέον ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ μὴ ἀτάκτους βοᾶει, μῆτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ Ἐκκλησιαστικῶν ἀρμόδιων. β. Καν. οὐ. τῆς ΣΤ'.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΘΕΡΙΑΝΟΣ ΙΕΡΕΥΣ.

Παρεστάθηναι καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὴν ἐνιαυσίως πανηγυριζομένην τελετὴν, καθ' ἣν ἀρχεται ἡ ἐκθεσις τῶν ἔργων τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ Ἀθηνῶν διδασκομένων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ παρατιθέμενος λόγος τοῦ διευθυντοῦ Κ. Κωντανζόγλου, ὃν ἀπήγγειλε παρόντος τοῦ Μεγαλειστάτου Βασιλέως καὶ πλήθοντος τοῦ ἀκροατηρίου, περιγράφει ἀποχρώντως τὰ κατὰ τὸ κατάστημα τοῦτο, περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ ἐκφράσωμεν εὐχὰς, ὅπως καταρτισθῇ τὸ ταχύτερον (*) τὸ μέγα τῶν τεχνῶν σχολεῖον, δι' ὃ ἐπρονόησαν τοσοῦτω πατριωτικῶς καὶ γενναίως οἱ μακάριοι Στουρνάρης καὶ Τσοῦτσας· ὁ δὲ σχολεῖον τεχνῶν, ἔστω καὶ ἀξιολόγως διευθυνόμενον ὅπως τὸ ὑπὸ τοῦ Κ. Κωντανζόγλου, προάγον μόνον τὰς λεγομένας ὠραίας, ἐν τόπῳ ὅπου, διὰ τὴν ἔλλειψιν πλούτου, ὡς ἐν Ἑλλάδι, δὲν ἐπισηθῶνται αὐταί, καταντᾷ ἐποσειῶδες. Καὶ θαυμάζομεν τῶντι πῶς τόσο νέοι, μὴ ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν μέλλον ἀσφαλές, ἐπιδίδονται, καὶ μετὰ τοσαύτης μάλιστα ἐπιμελείας, εἰς αὐτὰς. Ἀλλ' ἴσως τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἕλληνα, φύσει φιλότιμος, προτιμᾷ συνήθως τὴν εὐκλειαν τοῦ κέρδους, καὶ, τὸ πλεον ἀξιοσημείωτον, τὴν εὐκλειαν τὴν περιεχομένην μᾶλλον εἰς τὴν πατρίδα ἢ εἰς αὐτόν.

Πλήν τῶν φοιτῶντων εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐξέθεντο ἴδια ἔργα, τὰ πλείστα ἀναγόμενα εἰς τὰς ὠραίας τέχνας. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἄξια σημειώσεως εἰσὶ τὸ γνωστὸν τοῦ ἱερομονάχου Ἀγαθαγγέλου εἰκονοστάσιον, ἐπεξεργασθὲν καὶ πλουτισθὲν μετὰ περιπέζου συμβολικοῦ, αἱ φωτογραφίαι τοῦ Κ. Μαργαρίτου, ἡ μέταξα τοῦ Κ. Α. Δουρούτη, αἱ ζωγραφίαι τῶν Κ. Ρόττα καὶ Μαρκέτη, καὶ αἱ προσωπογραφίαι τοῦ Κ. Α. Γκόκου. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας παρατηρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ ἀκρίβεια μεθ' ἧς παριστάνονται αἱ φυσιογνωμίαι.

(*) Φασθούμεθα μὴ ἡ εὐχὴ ἡμῶν ἀποθῆ ματαιὰ· διότι, ἂν πρέπει νὰ κρινώμεν ἐκ τῆς δραστηριότητος ἢ ἡμέρας ἐδείξαν αἱ ἀλλοτρίως κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος περὶ τὴν ἀνάγειν τοῦ λυκείου τοῦ αἰδίου Βαρβάκη, ἐπὶ πολλῶν ἐτι χρόνων αἱ τέχναι θέλουσι ἔγχεσθαι εἰς τὸ σπυαθρον. Εἰς ἰδιότης, ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐκπαιδευτηρίου Κ. Γ. Παπαδόπουλος, ἀνευ σχεδόν χρηματικῶν πόρων, ἐπεχείρησε πρὸ τινων μηνῶν τὴν ἀνάγειν κατιστήματος 180 περίπου χιλιάδων δραχμῶν, καὶ ἐντὺς ὀλίγου φέρει εἰς πέρας αὐτό. Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς σημασίας καὶ τῆς ἰδιαιτικῆς ἐνεργείας!

Μόλις ιδόντες αὐτὰς ἀνεγνωρίσαμεν καὶ τὸν αἰδιδιμον Παπανικολῆν, καὶ τὸν Ήρβαϊδὸν, καὶ τὸν Φαρμακίδην, καὶ τὸν Χορτάκην καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν τινὰς μάλιστα σπανίως ἀπηγήσαμεν. Μόνη ἡ εἰκὼν τῆς Κ. Θεογάρη κατωτέρα φαίνεται τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν λεπτότητα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἔλλειψις τοῦ εὐφυοῦς ζωγράφου· διότι ἡ τέχνη, πλάττει μὲν ἰδανικὰ περικαλλῆ καὶ ἐξάσια, ἀδυνατεῖ δὲ μὴ νὰ χειρουργήσῃ τὸ κάλλος ὁποῖον ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ἀριστοπέδων χειρῶν τῆς φύσεως.

Ἴδου ὁ λόγος τοῦ διευθυντοῦ·

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ!

Ἦς πρώτης ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν διαγωνισμῶν δεκαετίας διελλούσης, ἐν ἣ ὁ πρῶτος καὶ ἀγαθὸς τῆς τῶν τεχνῶν καλλιτεχνίας σπῆρος ἐρήθη ἐπὶ τὴν ποτε καὶ εἰς πᾶν εἶδος καλλιτεχνίας εὐφροτάτην ἀρουρὰν τῆς Ἑλλάδος, νῦν ἀρχεται σήμερον τῶν καλλιτεχνικῶν ἀγῶνων περίοδος, τὴν ὅποιαν πνηγμοζῶντες διὰ τῆς συνήθους ἐν τῇ Σχολείῳ τούτῳ τῶν τεχνῶν ἑναυσίου ἐορτῆς, καθήκον ἡμῶν κύριον νομίζομεν, πρῶτον μὲν ν' ἀναπέψωμεν εἰς τὸν ἴψιστον τὰς εὐχαριστήριους ἡμῶν δεῖξεις ὑπὲρ τῆς αἰτίας ἐπαυδοῦ τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Ἀνάκτορος, τοῦ φιλοτέχνου καὶ γενναίου τῶν τεχνῶν προστατοῦ, ὅστις διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐπιλαμπρύνει σήμερον τὴν καλλιτεχνικὴν ταύτην πανήγυριν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν τῆς τέχνης ὀικιστῶν ἐνισχύει, ὑπὲρ τῆς καὶ εἰς τὸ μέλλον κραταιῆς προστασίας αὐτοῦ πρὸς ἀνάγκη τῆς πατρίδος ἡμῶν καλλιτεχνικῆς κληρονομίας.

Χαίρω δὲ βλέπων σήμερον πολυαριθμοτέρην παρὰ τὸ συνήθες τὴν σεβαστὴν ταυτην ἡμέγηριν· διότι ἐκ τούτου ἐνεργῶς καταργεῖται πᾶσον ἐκαστος ἡμῶν μεριμνᾶ περὶ τῶν τεχνῶν, καὶ ἀριθύνεται ἀποδεικνύεται τὸ διὰ τῆς σχολῆς τῆς τέχνης διδόμενον αἶθρημα τοῦ καλοῦ, ἕπερ μετ' ὀλίγον ἐλπίζω ὅτι θέλει ἀποκατασταθῆ κοινόν, καὶ τότε ἡ κοινὴ γνώμη καὶ ἡ κρίσις θέλει, ὡς τὸ πάλαι, ἀποβῆ ἰσὺς ἀλάθητος· δικαστῆς. Καὶ πῶς ἄλλως δύναται τὸ κοινόν νὰ βεβαιωθῆ περὶ τῆς γενομένης πρόδοιο, ἢ διὰ τῆς συγκρίσεως τοῦ παρελθόντος πρὸς τὸ παρὸν; Πολλοὶ ἐξ ὑμῶν, παρευρεθέντες κατὰ τὴν πρῶτην ἐν Ἑλλάδι πρὸ δεκαετίας ἐκθεσίαν, ἐπὶ δόλως δύνανται νὰ κρίνωσι καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τῆς ποιότητος, καὶ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν ἐκτεθέντων ἔργων νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἡ πρόδοιο τῆς καλλιτεχνίας ἐν Ἑλλάδι προβαίνει εὐτυχῶς κατὰ λόγον οὐχὶ ἀριθμητικῶν ἀλλὰ γεωμετρικῶν.

Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐθυμῆται ὅτι κατὰ τὰς πρώτας ἐκθέσεις μὲν μικρὰς τινὰς ἀντιγραφὰς ἐκ

χαλκογραφῶν ἢ λιθογραφῶν εἶδεν ἐν μικρῷ τινε δωματίῳ ἐκτεθειμένας, καὶ σήμερον βλέπει ἀπάσας τὰς αἰθούσας οὐχὶ μόνον πλήρεις, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐπαρκούσας ἵνα προπόντως συμπεριλάβωσι τὰ ἐκτεθειμένα, οὐχὶ ἐξ ἀπλῶν ἀντιγραφῶν καὶ ἔργων τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ ἐξ ἔργων ἥδη καλλιτεχνῶν, μαθητευσάντων τῶν πλείστων ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν, ἀτίνα δικαίως καὶ ὑπὸ ξένων φιλοτεχνῶν θαυμάζονται καὶ ἐπαινῶνται; Τίς ἐξ ὑμῶν, παρευρεθείς τότε κατὰ τὴν πρῶτην ἡμέραν τῆς ἐκθέσεως, δὲν ἤθελεν ἀπελαπισθῆ περὶ τίς ἐν Ἑλλάδι μεταναστώσεως τῆς καλλιτεχνίας, ἂν μὴ εἶχεν ἐγκραμαγμένην ἐν τῇ Ἑλληνικῇ αὐτοῦ καρδίᾳ τὴν πεποιθῆσιν ὅτι παντὸς ἔργου ἡ ἀρχὴ εἶναι δύσκολος, ἀρχῆς δὲ γενομένης, διὰ τὰ τῆς καρτερίας καὶ ἐπιμονῆς, ἀναπόφυκτον θέλει εἶσθαι τὸ ἀποτέλεσμα; Ἀρχὴ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, εἶπεν ὁ ἀρχαῖος· καλῆς ἀρχῆς καλὸν τὸ τέλος, λέγει καὶ ὁ νέος Ἕλληνας καὶ μετὰ Ὀδύσου· προβαίνει εἰς ὃν συνέλαθε σκοπόν, βέβαιος ὧν περὶ τοῦ ποδομένου ἀποτέλεματος· καθὼς δὲ γεωργός· ὅστις μὲν τὴν πρῶτην ἀλλοκα ἀνοίγει ἵνα εἴψῃ τὸν λαοτρόφον σπῆρον, καὶ φροντίζει εὐθὺς περὶ τῆς ἀποθήκης, οὐδὲ μὴ ἀκαθάρτου εἰς τὰς δυσχερείας τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, καὶ τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ. Τίς ἐξ ὑμῶν ἤθελε φαντασθῆ ποτὲ ὅτι εἰς τοσοῦτον μικρὸν διάστημα χρόνου μεταξὺ τοσοῦτων ἐλλείψεων καὶ δυσχερειῶν ἀναποδράστῶν ἀπὸ παντὸς καινοφανοῦς καθιδρύματος, ἐμελλε καὶ πάλιν ἡ καλλιτεχνία ἐν Ἑλλάδι οὐχὶ μόνον ν' ἀναβλαστήσῃ καὶ ἀνήθη, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποδώτῃ τοιοῦτους καρποὺς, ὅστις διὰ τῶν ἐντεθῆεν ἀποτελεθέντων ἔργων εἰς τὰς παγκοσμίους ἐκθέσεις ἀνῆγγελλαν ἥδη εἰς τὴν καλλιτεχνίαν ἑσπερίαν Ἑυρώπην, οὐχὶ μόνον τὴν ὑπαρξῆν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς μελλούσης ἐπιτυχίας καὶ προόδου τῆς νέας Ἑλληνικῆς τέχνης; Τίς ἐξ ὑμῶν, ἀμήνητος ὧν ὄλω; εἰς τὰ τῆς τέχνης, ὅστις οὐτὲ τὰς παραινέσεις τοῦ ἀρχαίου διδασκάλου τῆς γραφικῆς Πηνελόπειου γινώσκει, οὐτὲ τὰς συμβουλὰς τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ μεγάλου τῆς γλυπτικῆς διδασκάλου Βαρτολίνου (*) περὶ τῶν διδασκομένων τῆν τέχνην νέων Ἑλλήνων ἀνέγνωσεν, οὐτὲ, τέλος τὰ παραγγέλματα καὶ τὰ ἀξιώματα, τὰ ὑπὸ τοῦ αἰδιδιμου Λαβιδῆ ἐξ Ἀγγερίας παραδοθέντα εἰς τὴν ἡμετέραν σχολὴν κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν αὐτοῦ ἤκουσεν, ἤθελε πιστεῖσαι πρὸ δεκαετίας ὅτι θέλει ἰδεῖ

(*) Rev. des. deux. Mondes, T. XI, 15. sept. 1855. L. Baitoini. Qui. Je. l'ai dit encreo, quiconque se sera rendu capable d'imiter pleinement la nature, saura tout ce qu'un artiste doit savoir.

Quant à vous autres Grecs, en venant étudier parmi nous, vous ne feriez que vous tromper à votre tour; vous rapportez dans votre pays les déstables fruits de l'esthétique germanico-italienne, et vous ne pourriez avoir l'espoir de reproduire ce que vous avez dit. Contentez-vous donc d'imiter la nature vivante; vous atteindrez ainsi le sublime dans l'art, et nous serons obligés de vous admirer.

σήμερον εἰκόνας καὶ ἀγάλματα οὕτω τεχνικῶς ἐκ τούτου, μικρὰς τινὰς χορηγίας, οἱ νέοι οὗτοι κατεργασμένα ὑπὸ νέων, ὅστινες οὐδὲ μὴ οὕτως ἠτύχησαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ μνησεῖα καὶ καλλιτεχνεῖα τῆς Ἑυρώπης, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐν τῇ σχολείῳ τούτῳ διδασκαλίαν ἠκολούθησαν, οὐδὲ συνδρομῆν τινὰ ἢ παραγγελλῆν παρ' οὐδενὸς φιλοτέχνου ἑλαθον, ἵνα ὑποθέλωσι τὸ ἐν ἐκφυτοῦ ἐμφυτον, οὕτως εἶπαιν, ζώπυρον πρὸς τελειοποίησιν αὐτῶν εἰς τὴν τέχνην; Τίς ἐξ ὑμῶν παρεβέβη, οὐχὶ τὴν πρῶτην ἢ τὴν δευτέραν ἔκθεσιν, ἀλλὰ τὴν περιουσίην τελευταίαν πρὸς τὴν σημερινήν, καὶ συγκρίνων τὰ τοῦ ἐνεστῶτος ἔργα πρὸς τὰ τῶν παρελθόντων ἐτῶν, ἤθελεν ὑποθέσει ποτὲ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἴδῃ σήμερον τοσαύτην ἐντέλειαν ἐν αὐτοῖς;

Ἡ τέχνη, ἀκολουθοῦσα τὸν κοινὸν νόμον τῆς φύσεως κατὰ τὰ τὴν πρόδοιο καὶ τὴν ὑποχώρησιν, βεβαιεῖ κανονικῶς καὶ ὅταν χωρῆ εἰς τὰ πρόσια, καὶ ὅταν ὀπισθοπορῆ, ὑπέκυσσε πάντοτε εἰς φυσικὴν τινὰ αἰτίαν. Διὰ τοῦτο νομίζω ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσω εἰς τὴν παροῦσαν Σεβαστὴν Ὀμήγηριν τὸ νομίζόμενον ἴσως μυστήριον τῆς ἀπροσδοκῆτου ταύτης κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος προόδου τῶν μαθητῶν. Ἡ μυστήριον τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ τῆς εὐγενοῦς ἀμιλλῆς περὶ τὰς διὰ τοῦ διαγωνισμοῦ δεδομένης ὑποτροφίας. Ἐπὶ αὐτὸ ἔργον μυστήριον, δι' οὗ καὶ τῶν προπατόρων ἡμῶν τὰ ἔργα ἐφῆσαν εἰς τὸν ὑπέρτατον καὶ ἐρικτὸν ἔρον τῆς ἐντελείας· ὅστις ὁ διαγωνισμὸς καὶ ἡ ἀμιλλα εἶναι κυρίως τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὅποια διεκολλήθησαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας καλλιτεχνεῖαι, καὶ ὁ κύριος τῆς μεγαλοφυῆς αὐτῶν μοχλός.

Ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις, χάριν ἐμφυχώσεως καὶ προστασίας τοῦ σχολείου τούτου, παρεχώρησεν ἅμα τῇ συστάσει αὐτοῦ, καὶ ποσὸν ἐκ τριακοσίων ἐξήκοντά δραχμῶν ἵνα διανεμηθῶσι, λόγῳ μνημείας συνδρομῆς; εἰς τοὺς μαθητεύοντας. Ἀλλ' ἐν ὅσω ἡ συνδρομὴ αὐτὴ ἐρηγορεῖται κατὰ χάριν καὶ κατὰ σύστασιν, οὐδεμίαν ἐγίνετο πρόδοιο; διότι ἐξ ἧς ἔγομεν ἥδη πολυετοῦς πείρας δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι οἱ συνιστώμενοι ἐφάνησαν ἀναλόγως οἱ ἀνικανότεροι κατὰ τὴν τέχνην τῶν συμμαθητῶν αὐτῶν· ὅσπερ μέγιστον τοῦ 1845 ἔτους, οὐδεὶς σγεδὸν ἐκ τῶν προστατευθέντων ἀνεδείχθη καλλιτέχνης καὶ μικρὰς τοῦλάχιστον ἀξίας. Μετὰ τὴν σύστασιν δὲ τῶν διαγωνισμῶν, εἰσαχθείσης τῆς εὐγενοῦς ἀμιλλῆς, καὶ διατηρηθείσης ὅσον οἶον τὴ τῆς δικαίας καὶ ἀπροσωπολήπτου δικαιοσύνης τῶν βραβείων εἰς τοὺς διαγωνιζομένους, ἐδυνήθη ἡ σχολὴ νὰ φθάσῃ κατὰ μικρὸν, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐνεργείας, ὥστε καὶ πρὸ δύο ἐτῶν ὑποβλήθησαν τὰ ἐπίσημα ἔργα τῶν μαθητῶν εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν ξένων καλλιτεχνῶν διδασκῶν, οὐχὶ μόνον, κατὰ τὸν τοιοῦτον ἔκφρασιν, ἐυρέθησαν ἰσοβάθμια τῶν ἐν ταῖς καλλιτεχνικαῖς ἀκαδημαίαις ἐκτεθειμένων ἐτησίων δοκιμῶν, ἀλλὰ τινὰ καὶ ἀνώτερον αὐτῶν. Ἀλλ' ὅμως τὴν τῶν ἐπιστῶν μετὰ τῶν διαγωνισμῶν περίοδον, ἀφ' οὗ δηλονότι οἱ μαθηταὶ διήνουν πᾶσας τὰς τάξεις, καθ' ἂς εἶχον δικαίωμα διαγωνισμοῦ, καὶ ὡς

Τάξις ἀρχαίων ζωιογραφίας.

Ο Ἴάσωρ τοῦ Τορβάλδερ, ἔργον Κ. Βάου Τηνίου.

Ἡ εἰσαγωγή τῆς καλλιτεχνίας ἐθεωρήθη, φαίνεται, παρ' ἡμῶν κατ' ἀρχὰς ἴσως, ὡς ἀκίρος καὶ ἀλλοῦ περιττῆ, καθὼς ποτε ἐθεωρεῖτο ἐν Σπάρτῃ ὑπὸ τῆς νομοθεσίας τοῦ Λυκούργου (*) ὅθεν καὶ μετρημομένη εἰσέτι παρίσταται ὑπὸ γεροτεχνικῶν ἐνδύμα καὶ ὑπὸ ξένην ἐπινομίαν, διὰ τοῦτο ἴσως καὶ ὀλίγιστοι τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πλουσίων ἡμετέρων ἀνεφάνησαν μέχρι τοῦδε ἐνθερμοὶ προστάται τῆς πρόδοιο τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας.

(*) Πλωταρχ. ἐν Λυκούρ.

εκθέσω εν συντόμῳ τὸν τρόπον τῆς τε τῶν ἔργων ἐκταλέσεως καὶ τῆς διαδικασίας αὐτῶν, πρὸς γνώσιν τοῦ κοινῆς· ἐπειδὴ τὸ κοινὸν θέλει ἐπικυρώσει τὴν διαδικασίαν τῶν κριτῶν διὰ τῆς ἐπιδομακίας αὐτοῦ, ἣτις θέλει εἶσθαι ἀνεκκλήτος. Ἀπέναντι τούτου δικαίου, ἀπασαι αἱ θεωρίαι ἀποβαίνουσιν ἀμφίβολοι, καὶ πασαδήποτε δοξασία ὑποχωρεῖ. Ἄμεινον κρίνουσι οἱ πολλοὶ ἢ εἶπε καὶ ὁ πάνσοφος Ἀριστοτέλης (*).

Τῆς κς Μαρτίου ἄρισθίσις ὡς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος, τὰ θέματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια κατὰ τὴν ῥητὴν ἐπιθυμῶν τοῦ ἀγωνοθέτου, ἔπρεπε νὰ δοθῶσιν ὑπὸ τῆς Σεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης, ἐστὰ ἡμέραν ἐσπραγισμένη εἰς τὸ σχολεῖον κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας Κ. Φιλίππου Ἰωάννου, ὅστις καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἀπάντων τῶν διαγωνιζομένων ἀπεσφράγισεν αὐτά. Καὶ τῆς μὲν γραφικῆς ἐρέθη δεδομένον ὡς θέμα παιδίον προσευχόμενον, ἀλληγορούμενης τῆς εἰκότος ταύτης εἰς τὴν ἐπιμόνον τὸν Θεὸν ἐλπίδα τῆς δὲ γλυπτικῆς, ποιμὴν κρατῶν ἐρίφου, οὗ τινος ἢ ἀλληγορία σημαίνει τὴν ἀπλότητα τοῦ ἑλληνικοῦ ποιμενικοῦ βίου. Διωμάτια πρὸς ἔργασίαν παρεχωρήθησαν διὰ λαχνῶν εἰς ἕκαστον τῶν προσελθόντων εἰς τὸν ἀγῶνα ἐπὶ μιᾷ ὅλης ἡμέρας, καὶ ἦν ἕκαστος αὐτῶν ἐξετέλεσε τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, ἥτοι τὸ αὐτοτελεσίμα, δι' ἀπλῆς μαλυθδίνης γραφίδος, καὶ λαβῶν ἐπειτα ἀντίγραφον, παρέδωκε τὰ πρωτότυπον ἐσπραγισμένον εἰς τὴν διεύθυνσιν. Οἱ διαγωνιζόμενοι ἦσαν ἑπτὰ· πέντε μὲν προσελθόντες εἰς τὸν τῆς ζωγραφικῆς ἀγῶνα, δύο δὲ εἰς τὸν τῆς γλυπτικῆς, ὧν ἕκαστος ἐν πανταμίῳ διαστήματι ἐξετέλεσε τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔργον καὶ ὁ εἶχεν αὐτοσχεδίασμα. Κατὰ τὴν τεταγμένην ἡμέραν τῆς διαδικασίας ἐκομίσθη ἕκαστος τὴν εἰκόνα ἐσπραγιστόν, φέρουσαν ἐν δεξιῇ τὸ θέμα αὐτοῦ, καὶ κατέθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ προαδιαρισμένον διωμάτιον, ὅπου συνελήθθησαν οἱ κριταὶ ἕκαστον τὰ ἔργα διὰ φανεροῦ ψηφοφορίας. Εἰς τὴν κρίσιν ὅπως ἀποβῆ αὐτῆ ὅσον οἶον τε ἀδέκαστος, πλὴν τῶν διδασκάλων τοῦ σχολείου καὶ τοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας, παρεκλήθησαν ἵνα λάβωσι μέρος, καὶ οἱ παραπιδημῶντες ἐνταῦθα ξένοι καλλιτέχναι ὁ Ἰππότης Φ. Βουλαγγέρης, ἀρχιτέκτων ἐκ τῶν ποτὲ ὑποτρόφων τῆς ἐν Ρώμῃ Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ὁ Κύριος Α. Λάντζας ζωγράφος Ἰταλὸς καὶ ὁ Κύριος Πύρρος Ρόττας ὁμοίως ἐξ Ἰταλίας, οἵτινες ἀσμένως ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, καὶ μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας ἐξεπλήρωσαν τὸ δῆθεν τῶν κριτῶν ἔργον ἐπὶ τρεῖς ὅλης ἡμέρας, μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστάσεως ἐξετάσαντες τὰ υποβληθέντα εἰς αὐτοὺς καλλιτεχνικὰ πονήματα τοῦ τε Κοντοσταυλείου τούτου μεγάλου διαγωνισμοῦ, καὶ τῶν ἐνικύσειον ἄλλων ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ σχολείου τάξεσιν ὅθεν ἔχρη ἐγνωμοσύνης δι' οὗ κατέβλεπον πόνους ὑπερ-

(*) Ἀριστοτέλ. Πολ. Β. Γ'. Κεφ. ζ'.

τῆς ἐν Ἑλλάδι τέχνης, ὀφείλω ν' ἀπονεύσω σήμερον δημοσίᾳ πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐχαριστίας μου.

Συνελθόντες λοιπὸν οἱ κριταὶ ἤρχισαν κατὰ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ζωγραφισμοῦ τῆς ζωγραφικῆς καθ' ὅσον λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὰς πέντε ἐκπονηθείσας εἰκόνας, περὶ τριῶν μόνον, τῶν ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Α. Β. Γ' ἀπεφασίσαν νὰ υποβληθῶσιν εἰς κρίσιν καὶ ἀντιπαράθεσιν τούτων δὲ, μετ' ἀκριβεστάτην παρατήρησιν καὶ ἐξέτασιν, τὴν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Β, διὰ τὴν σχετικὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς πρὸς τὰς λοιπὰς, κατὰ τὴν προσφυστέρῃν αὐτῆς σύνθεσιν καὶ τὴν μετ' ἐπιμελείας μέγιστα ἐπεξεργασίαν τῶν ἄκρων, καὶ τὴν μετ' ἀκριβεῶς μελέτην τῶν μερῶν τοῦ υποκειμένου καὶ ἐκάστην, ἔκριναν ἀξίαν τοῦ χιλιοδράχμου βραβεῖου, κακίσκωντες μὲν κατὰ τι ἐν αὐτῇ μόνον τὴν μὴ εὐστοχον κατὰ τὸ εἶδος τοῦ προσώπου ἐκλογὴν τοῦ εἰς παράδειγμα λαβόντος παιδίου, διότι, καθὼς λέγει καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, τὸ παράδειγμα δεῖ ὑπερέχειν (*), ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου ἀποφηνάμενοι, ὅτι ὁ νέος ζωγράφος μάλα καὶ βραβείας παρέχει ἐλπίδας τῆς εἰς τὴν γραφικὴν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ καὶ προόδου δι' ἣν ἔχει γνώσιν τῶν στοιχείων τῆς τέχνης, καὶ ἀκριβῆ σπουδὴν καὶ μελέτην τῆς φύσεως. Ἀποσπραγισθέντος δὲ τοῦ ὀνόματος, ἐγνωσθῆ ὅτι ὁ τεχνίτης τῆς ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Β ταύτης εἰκότος εἶναι ὁ μαθητεύσας ἐν τῷ σχολεῖῳ τούτῳ, Σπυρίδων Χατζογιαννόπουλος ἐκ Φουρνᾶ τῆς Βύρτανίας, ἀξίως τῆς ὄντι πᾶσης προστάσεως καὶ συνδρομῆς.

Περὶ δὲ τῶν ἐκ τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς γλυπτικῆς δύο ἀγαλλμάτων ἔκριναν ὅτι ἕκαστον, τὸ τε ὑπὸ στοιχεῖον Α καὶ τὸ ὑπὸ στοιχεῖον Β καλῶς ἐπενοήθησαν, ἐπιτηδείως ἐπλάσθησαν, καὶ μετ' ἀκριβεῶς ἐξεπληρώθησαν καὶ ὅλα τὰ μέρη. Ἐκ δὲ τῶν ὑπὸ στοιχεῖον Α ὑπερέχει τοῦ Β κατὰ τὸ ἰδανικὸν ἢ μάλλον κατὰ τὸ μεγαλοπρεπές τοῦ χαρακτῆρος, καὶ φαίνεται ὡς μιμούμενον μάλλον τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' ὅμως τὸ Β ὑπερτερεῖ τοῦ Α κατὰ τὴν φυσικὴν τῆς ἐκφράσεως ἀκριβείαν· ὅθεν ἀμφότερα εὐρεθόντα ἰσόψηρα διὰ τὸ ἀφελές τῆς κινήσεως, τὴν καλὴν διάθεσιν τῶν πτυχῶν, τὴν χαρίεσσαν καὶ φυσικὴν στάσιν, καὶ καθόλου τὴν ἐντελῆ ἐπεξεργασίαν, ἀνεκρηύθησαν ἀξία τοῦ βραβεῖου, καὶ τὸ χιλιοδράχμον τοῦτο βραβεῖον ἀπεφασίσθη νὰ διανεμηθῆ, συμῶνως πρὸς τὸ δῶρον τῆς ἔργου, ἐξ ἡμετέρας ἀπὸ πεντακοσίας δραχμῶν εἰς ἕκαστον τῶν τεχνιτῶν. Ἀποσπραγισθέντων δὲ καὶ τῶν εἰς τὰ ἀγάλματα ταῦτα προσηρημένων δελτίων, ἀνεγνωρίσθησαν τὰ ὀνόματα τῶν δύο ἀδελφῶν Γεωργίου καὶ Λαζάρου Φυτάλου· οἱ δὲ ἀγωνοδίκαι ἐσπραγίσαν προτέτι τὴν κρίσιν αὐτῶν διὰ τῶν ἐξῆς ἐνθαρρυντικῶν λόγων· αἱ οἱ δύο οὗτοι νέοι γλύπται κατέχουσιν εἰς ἕμιστον βαθμὸν τὰ φυσικὰ προτερήματα, τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν πρόσδοον παντὸς τεχνίτου εἶθε ἢ Κυβέρνησις νὰ

(*) Ἀριστοτέλ. Ποιητ. Κριτ. 24.

ἐμφυχώσῃ τούτους διὰ τῆς εἰς τὰ Καλλιτεχνεῖα καὶ μουσικῆ τῆς Ἑσπερίας Βυρώπης ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐβραία εἶσα ὅτι θέλουσι ποτὲ εὐδοκίμησαι καὶ διαπρέψει εἰς τὴν τέχνην διότι ἀπὸ τούτου ἐπιμῶσιν αὐτοῦς, τὸ σχολεῖον καὶ τὴν πατρίδα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ νῦν δὲ ὀφείλω κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἔθος οὐχὶ νὰ πανηγυρίσω ἀπλῶς, ἀλλὰ νὰ παραστήσω εὐσεβάστως καὶ διὰ βραχέων τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ σχολείου τούτου κατάστασιν πρὸς τὴν ἡμετέραν Μεγαλειότητα, ἣτις διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς εὐμενῶς καταδεικνύει ἣν περὶ αὐτοῦ ἔχει βασιλικὴν φρόνησιν, καὶ πρὸς τὴν πολυπληθῆ ταύτην ἀξιότιμον ἑμίγυριν, ἣτις μετὰ ζήλου προσέρχεται νὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν στέψιν τῶν ἀριστευσάντων, καὶ ἰδίως ἄρμασι νὰ βεβαιωθῆ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς καλλιτεχνικῆς παρ' ἡμῶν προόδου, ἔρχομαι νὰ ἐκθέσω τὰ περὶ τῶν ἐτησίων διαγωνισμῶν, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βραβευθέντων νὰ δημοσιεύσω, ἐτι δὲ καὶ τὰς περὶ αὐτῶν γνώμας καὶ παρατηρήσεις ἐν γένει τῶν ἀγωνοδικῶν νὰ γνωστοποιήσω. Ἐκ τῶν τετρακοσίων ὀδοιχόντων ἐξ ἐγγραφέντων ροιπτῶν, πλὴν τῶν πολλῶν ἄλλων εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς χημείας, διπλογραφίας καὶ τεχνολογίας ἀκροῶν, ἕκαστον μὲν δεκαπέντε ἀνήκουσιν εἰς τὰς διαφόρους τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ χειροτεχνίας τάξεις, τριακόσιοι δὲ ἐβδομηκόντα εἰς τὰ διάφορα ἐκπαιδευτήρια τῆς πρωτευούσης. Ἐκ τούτων πενήκοντα ὀκτώ καταθόντες εἰς τὸ στάδιον τῶν ἐτησίων διαγωνισμῶν, ἐξετέλεσαν ἀνεύ συμβουλῆς τινος ἢ συνδρομῆς τὰ κατὰ τὸ πρόγραμμα ὑποβληθέντα αὐτοῖς θέματα. Γνωστὸν εἶναι ὅτι κατὰ τὸ ἐν τῷ σχολεῖῳ παραδεγμένον σύστημα τῶν διαγωνισμῶν, δύο συνήθως ἀπονέμονται βραβεῖα εἰς ἐκάστην τάξιν, τὸ μὲν, εἰς τὸν τὰς πλειοτέρας ψήφους λαβόντα, τὸ δὲ, εἰς τὸν ἐπιλαχόντα. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος τὸ γενναῖον τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ ἀλλοθιότητα νέας δυνάμεις ἔδωκεν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ, τὸ συμβόλιον τῶν διδασκάλων ἔκρινεν ὡς συντελεστικότερον εἰς τὴν πρόσδοον τῆς τέχνης νὰ μὴ προκηρῶξῃ εἰς τὴν ἀνωτάτην τάξιν τῆς εἰσιογραφίας καὶ τῆς γλυπτικῆς τὸν συνήθη ἐτήσιον διαγωνισμόν, ἀλλὰ νὰ συγχωνύσῃ τούτον μετὰ τοῦ Κοντοσταυλείου ἀπεράσις δηλοῦντες, κατ' ἐγχερίσιν καὶ τοῦ Σ. Ἰπουργεῖου, ἵνα, ὅστις ἀν' τῶν διαγωνιζομένων τύχη τῆς πλειονοψηφίας, ἐκείνος λάβῃ τὸ τοῦ Κοντοσταυλείου χιλιοδράχμον ἄθλον· εἰς δὲ τοὺς ἐπιλαχόντας δοθῶσιν αἱ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τριακοντάδραχμοι ὑποτροφίαι, χρησιμεύουσαι αὐτοῖς εἰς ἀνακούφισιν διὰ τὴν καταβληθεῖσαν δαπάνην πρὸς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων.

Ἴδου δὲ καὶ τὸ δημοσιευθὲν πρόγραμμα τῶν διαγωνισμῶν.

ΜΑΘΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ.
 Τάξις Ἐλαιογραφίας.
 Θέμα. Παιδίον προσευχόμενον (Σύνθεσις).

- Τάξις Β' Ἀνωτέρα.
 Θέμα. Σάτυρος κρατῶν τὸν Βάκχον, ἐκ τοῦ Βουρβωνικοῦ Μουσείου.
- Τάξις Α' Κατωτέρα.
 Προτομὴ τοῦ Ὀμήρου, ὁμοίως.
 ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΓΡΑΦΙΚΗΣ.
- Τάξις Α'.
 Ὁ Πόατης, ἐκ τῶν τοῦ Μόργεν Χαλκογραφίων.
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ.
- Τάξις Β'.
 Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀέοντος ἐκ τοῦ γέλυου τοῦ Παρθενῶνος, ἐπὶ Ἰωνικοῦ ἀρχαίου κιονοκράνου· ἐκ γυφίλων ἐκτύπων.
- Τάξις Α'.
 Κόσμημα Ἑλληνικόν, ἐκ τῶν τοῦ μουσείου τῆς Φλωρεντίας ἀπὸ χαλκογραφίας.
 ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ.
- Τάξις Α'.
 Ποιμὴν κρατῶν ἐρίφου (Σύνθεσις).
 ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΑΣ.
- Τάξις Γ'.
 Ἀφροδίτη ἐκ τοῦ Βουρβωνικοῦ Μουσείου, σχεδιασθεῖσα ἐκ τοῦ ἐκ γύψου μικροῦ ἀγάλματος, κατὰ τὸ ἦμισυ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, καὶ χαραχθεῖσα ἐπὶ ξύλου.
- Τάξις Β'.
 Ὁ Βότζαρος θησίων, ἐκ ξυλογραφημάτων τῆς εἰκότος τοῦ Λιπαρίου.
- Τάξις Α'.
 Ὁ Ἰάσον τοῦ Τορβάλσεν.
 ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑΣ.
- Τάξις Α'.
 Ὁ ἐν Ἑμμοῦς δειπνῶν τοῦ Ἰησοῦ.
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ.
- Τάξις Α' Κατωτέρα.
 Θέμα. Μουσουλεῖον εἰκονιζόμενον διὰ πυρραμίδος ἐπὶ βάρου.
 ΚΑΛΟΓΡΑΦΙΑΣ.
- Τάξις Α' Ἀνωτέρα.
 Καλλιγράφημα Ἑλληνικόν καὶ Γαλλικόν.
- Τάξις Α'.
 Καλλιγράφημα Γερμανικόν.
- Ἡ διασταλὴ δὲ εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐτησίων τούτων διαγωνισμῶν, δὲν ἐλαβοῦ μέρος κατὰ τὸ συνήθες ἐμὴ μόνον οἱ ξένοι Καλλιτέχναι οἱ ἀνωτέρω ἀναμασθέντες, οἵτινες ἐξετάσαντες τὰ ἔργα ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου Σπυρίδωνος, τμηματοάρχου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσπερικῶν Ἰπουργεῖου, ἀπέδωκαν διὰ τῆς συνήθους ψηφοφορίας τὸν ἀνήκοντα εἰς ἕκαστον

βαθμόν εἶναι καὶ ἐκπρόθεσον εἶσι· ἵνα λάβωσι τὴν ὠριμμένην μνηστειὰν χορηγίαν οἱ ἐξῆς:

Ἐν δὲ τῇ Ἀνθρωπογραφίᾳ.

- Οἱ ἐπιλαχόντες τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ (*)
- Τοῦ μὲν Πρώτου,
- Ὁ Νικηφόρος Αὐτράς ἐκ Τήνου, ἀξίας δραχμῶν 30
- Τοῦ δὲ Δευτέρου,
- Ὁ Ἰωάννης Σιγάλας ἐκ Θήρας. » 24

Ἐν δὲ τῇ Ἀγαλματογραφίᾳ.

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Δημήτριος Μέγλης ἐξ Ἄστρου. » 17
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Δημήτριος Βασιλείου ἐκ Ναυπλίου. » 14

Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν τάξιν.

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Γρηγόριος Ἀθανασίου ἐξ Ἠπείρου. »
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Ἰωάννης Καλόφωνος ἐξ Ἄνδρου. »

Ἐν δὲ τῇ Στοιχειώδει Γραφικῇ.

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Νικόλαος Γύζης ἐκ Τήνου. » 12
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Ἀριστείδης Διπλάρης ἐκ Τήνου. » 10

Ἐν δὲ τῇ Ἀρχιτεκτονικῇ Κοσμηματογραφίᾳ.

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Γρηγόριος Ἀθανασίου ἐξ Ἠπείρου. » 20
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Γεώργιος Ζίζηλας ἐξ Ἰθράς. » 15

Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν τάξιν.

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Δημήτριος Σκάγιαννης ἐξ Ἀθηνῶν. » 12
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Δομένικος Προβελλέγγιος ἐκ Σύρου. » 10

Ἐν δὲ τῇ Πλαστικῇ (***)

- Ὁ Γεώργιος Φυτάλης ἐκ Τήνου. » 48
- Ὁ Δάξαρς Φυτάλης » » » 48

(*) Τὸ Κοντοσταυλεῖον χιλιοδράχμον γέρας ἔλαβεν, ὡς εἶπομεν, ἱ Σπυρ. Χατζογιαννοπούλου.
 (***) Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτην τὴν τάξιν δὲν ὑπῆρξαν ἄλλοι διαγωνιζόμενοι, εἰς τοὺς δὲ διανεμήθη τὸ Κοντοσταυλεῖον γέρας εἰς ἑκατὸς ἀπὸ 500 δραχμῶν. Ἐξίστη, τὸ Σ. Ἰπουργεῖον ἰδιωτικῶν ἐπιτηδεύσεων ὡς ἔχοντες τὸ δικαίωμα τῶν ἐπιλαχόντων εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Β. Κυβερνήσεως χορηγηθεῖσιν ὑποτροφίαν· εἶναι καὶ ἀπερῆσαι, πρὸς μείωσιν ἐπιτηδεύσεων αὐτῶν, ἵνα συμπληρωσῶν αὐτὴ τὸ ποσὸν εἰς τὴν 200 ἀπὸ τῆς σημασιολογίας ταύτης συνδρομῆς, ἐκπληρωθῶν ὑπὸ καὶ τὴν ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς ἐπιφορτωθῶσαν ὑπόχρεση.

Ἐν δὲ τῇ Ξυλογραφίᾳ.

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν,

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Εὐαγγέλιος Βυαγγελινός ἐξ Αἰγίνης, ἐκ δραχμῶν 22
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Ἀριστείδης Ροβέρτος ἐξ Ἐλβετίας. » 18

Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν,

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Σπυρίδων Γούζελας ἐξ Ἠπείρου. » 14
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Σπυρίδων Λαμπράκης ἐξ Ἀθηνῶν. » 12

Κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀρχαρίων ἀνευ ὑποτροφίας:

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Κωνσταντῖνος Βζός ἐκ Τήνου.
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Περικλῆς Πιρασκευᾶς.

Ἐν δὲ τῇ Χαλκογραφίᾳ.

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Νικόλαος Γύζης ἐκ Τήνου.
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Ἰωάννης Πλατὺς ἐκ Τήνου.

Ἐν δὲ τῇ Ἀρχιτεκτονικῇ Προοπτικῇ.

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Παναγιώτης Δημητρίου ἐξ Ἠπείρου, ἐκ δραχμῶν 25
- Τοῦ δὲ Δευτέρου
- Ὁ Θεόδωρος Βοσκούδακας ἐξ Ἄνδρου. » 16

Ἐν δὲ τῇ Καλλιγραφίᾳ.

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν,

- Τοῦ μὲν Πρώτου
- Ὁ Ἀντώνιος Βαρβερῆς ἐκ Ψαρῶν. » 12
- Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν,
- Τοῦ Πρώτου
- Ὁ Θεόδωρος Βοσκούδακας ἐξ Ἄνδρου. » 8

Πλὴν δὲ τῶν ἔργων τῶν διαγωνισθέντων ἐξετάσθησαν καὶ ἄλλα φιλοπονηθέντα ὑπὸ τε τῶν διδασκάλων τοῦ σχολείου, τῶν μαθητῶν καὶ μαθητευσάντων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑπὸ καλλιτεχνῶν καὶ βιομηχάνων μὴ ἀνηκόντων εἰς τὸ σχολεῖον, τὰ ὅποια γενικῶς εἰς πάντας εὐπρόσβητα.

Καὶ ἐκ μὲν τῶν τοῦ σχολείου ἐξέθησαν:

- 1 Ὁ διδάσκαλος Κ. Ἀγαθάγγελος Ἱερομόν. εἰκονοπλασίον μικρογλυφικῶς κατασκευασμένον, κατὰ τὴν διασωθεῖσαν παρ' ἡμῶν βυζαντινὴν τέχνην.
- 2 Ὁ Κ. Φ. Μαργαρίτης, φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως.
- 3 Ὁ Κ. Σ. Σίγγελ, λυχνίας ἐκ μαρμάρου ἐρυθροῦ ἀρχαίου καὶ Πεντελικοῦ.
- 4 Ὁ Ἰωάννης Κωνσταντῖνου, ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον τῆς οἰκίας τοῦ Ἰατροῦ Μαν. Ἄ.
- 5 Ὁ Σπ. Χατζογιαννοπούλου, εἰκόνα παριστώσαν τὸν Δαβὶδ ψάλλοντα (κατ' ἰδίαν αὐτοῦ σύνθεσιν) ἀντίγραφον τῆς παρὰ τοῦ Θεοφάνους προσωπογραφίας τῆς Α. Μ. κλ. ἔργου,

- 6 Ὁ Νικ. Αὐτράς, τὴν προσωπογραφίαν νέας κόρης ἑλληνικῆς ἐνδεδυμένης, καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος εἰς εὐλογογραφίαν, κατὰ φυσικὸν μέγεθος, ἀντιγραφθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ βυζαντινῷ ναφ τοιχογραφίας, καὶ ἄλλα ἔργα.

- 7 Ὁ Γ. Φυτάλης, πρὸς τῷ ἐν τῷ Κοντοσταυλεῖω διαγωνισμῷ βραβευθέντι ἀγάλματι τοῦ ποιμένου, εἰς φυσικὸν μέγεθος, κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐπιπλάσσειν, ἐξέθηκα καὶ τὸν φρουρὸν ἑλληνικὰ τοῦ 1821 εἰς μάρμαρον κατασκευασθέντα, ὁμοίως κατ' ἰδίαν ἐπιπλάσσειν.

- 8 Ὁ δὲ Α. Φυτάλης ὁμοίως πρὸς τῷ βραβευθέντι ἐκ γύψου ἀγάλματι τοῦ διαγωνισμοῦ, ἐξέθηκα καὶ Ἀριάδα αἰλουῦντα ἐκ μαρμάρου, τὴν πρωτομὴν τοῦ Κοραΐ παραγγελθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐν Πειραιεὶ φιλοκάλου Α. Ράλλη, μικρὸν ἀγάλματιον ἀγγέλου, πρὸπλασμα ἀγάλματος διὰ τι ἐν Σύρῳ μνημεῖον, καὶ τὴν πρωτομὴν ἐκ μαρμάρου τοῦ αἰοδίου Νεοφύτου Βάμβεζ.

- 9 Ὁ Ξυλογλύπτης Φ. Πέμμος, μαθητὴς τοῦ σχολείου, καὶ ὁ λεπτοεργὸς Σαουβερλίνα, ἐξέθησαν ἀρχιτεκτονικὸν ὄρθον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγ. Βίρηντας, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ Δ. Κωνσταντινίδου δοθέν σχέδιον.

- 10 Ὁ Λεωνίδας Τόρτης, τὴν πρωτομὴν τοῦ Ναυάρχου Μιαούλη ἐξ ὄρειχάλκου.

- 11 Ὁ Βέρ. Μαρκέτης, διάφορα ἔργα ζωγραφικῆς.
- 12 Ὁ Ἰω. Καλόφωνος » » »
- 13 Ὁ Π. Δημητρίου, διάφορα ἔργα ἀρχιτεκτονικῆς προοπτικῆς.

- 14 Ὁ Θ. Βοσκούδακας » » »
- 15 Ὁ Ἀρ. Ρομπέρ, διάφορα Ξυλογραφικὰ καὶ χαλκογραφικὰ ἔργα καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ φιλέλληνος Εὐνάροδου.

- 16 Ὁ Σπ. Λαμπράκης » » »
- 17 Ὁ Σπ. Γούζουλας » » »
- 18 Ὁ Ν. Γύζης » » »
- 19 Ὁ Ἰω. Πλατὺς » » »
- 20 Ὁ Γ. Παναγιωτάκης, χαλκογραφικὸν ἔργον.
- 21 Ὁ Γρηγ. Ἀθανασίου, ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα.
- 22 Ὁ Γ. Ζίζηλας » » »
- 23 Ὁ Α. Μέγλης, γυφογραφικὰς εἰκόνας.
- 24 Ὁ Α. Βασιλείου » » »
- 25 Ὁ Μ. Φυτάλης » » »
- 26 Ὁ Ἰσοδιόκομος Γρηγόριος, εἰκόνα ἀγιογραφικῆν.
- 27 Ὁ Ἰω. Κ. Ψιριγιάννης, εἰκόνα παριστώσαν τὴν Θεομήτορα.

- 28 Ὁ Ἰω. Α. Θεοδωράκης, σχέδιον γραφικῆς.
- 29 Ὁ Πάνος Κομπούτης, πλοῖον.
- 30 Ὁ Κ. Γιαννικιόπουλος, ἀνδρόειπον ἐκ φυσικῶν ἀνθίων.
- 31 Ὁ Μ. Χατζογιαννοπούλου, ἀγιογραφίας.

Ἐκ δὲ τῶν ἐκτὸς τοῦ σχολείου,

- 1 Ὁ Κ. Δ. Τσίκος, ζωγράφος ἐκ Ζακύνθου, τὴν

προσωπογραφίαν τῆς Κ. Θεοφάνης καὶ διαφόρους προσωπογραφίας.

- 2 Ὁ Κ. Ι. Ρόττας μικρογλυφικὰς εἰκονογραφίας.
- 3 Ἡ Κ. Ὀλυμπιάς Ὀλυμπίου, ὑδρογράφημα.
- 4 Ἡ Κ. Βάριμα Πικραργουπούλου τὸ πρῶτον ὑπ' αὐτῆς σχεδιασθὲν ὑδρογράφημα.
- 5 Ἡ Κ. Μυρσίνα Βέρβουλη, γυναικεῖα ἐργόχειρα.
- 6 Ὁ Κ. Ἀθ. Δουρούτης, δείγματα μετὰξῆς, κουκουλιῶν καὶ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἐργοστασίου αὐτοῦ.
- 7 Ὁ Κ. Ρ. Βέρτ, διάφορα βιβλιοδετικὰ ἔργα.
- 8 Ὁ Κ. Χρ. Τσαντίλας, διάφορα χρυσοκέντητα ἐργόχειρα ἐκ τοῦ ἐργοστασίου αὐτοῦ.
- 9 Ὁ Κ. Ν. Γ. Παπᾶ Ἰωάννου, διάφορα φέσια ἐκ τοῦ ἐργοστασίου αὐτοῦ.
- 10 Οἱ ΚΚ. ἀδελφοὶ Ψακουτσόπουλοι, διάφορα φέσια ἐκ τοῦ ἐργοστασίου αὐτῶν.

Ἄλλοι δὲ μαθηταὶ ἐξέθησαν διάφορα γυμνάσματα.

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

Ἡ ΚΑΛΥΒΗ.

Δίηγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

(Συνέχεια ἴδε φολ. 101.)

— Ἀνάθε εἰς τὸ δωματίον σου, Σοφία, εἶπε μαλιγκῶς ὁ ἐνωμοτάρχης ἀσπασθεὶς τὴν κόρην σου τὸ κατ' ἐμὲ ὅτι περιμένω νὰ με εἰδοποιήσουν τί ἀπέγινεν ὁ τακτικὸς δικασθῆναι.

— Δὲν θέλεις νὰ μείνῃ εἰς τὴν συντροφίαν σου; — Ὅχι, διότι βρῶ ἀπὸ θυμὸν· καὶ χωρὶς νὰ θέλω εἶναι φέτος μὴ ζεσπότη εἰς σὲ τὴν καλὴν μου κόρην.

— Καλὴ νύκτα λοιπόν. — Καλὸν ἐξημέριον. Καὶ ἀνέβη ἡ νέα εἰς τὸν κοιτῶνά της ὅλη περιδραυγῆ.

Ἐν τῷ σπουδαίῳ ὁ ἐνωμοτάρχης διεσκελιζέτο τὴν ἀπομνηστικὴν μνηστικὴν μὲν ὅτε δὲν ἔλεγε τίποτε, καὶ βλαστήμων ὅτε ἤνοιγε τὸ στόμα· ἀλλ' ἡ ταχιστὴ μετὰξῆς ἀπὸ τῆς εὐθυμίας εἰς τὴν δυσθυμίαν, ὁ πλείοτερος παρὰ τὸ σύνθετος οἶνος τὸν ὅποιον ἔπεισε, καὶ ἡ ἀκατάσχετος ὀργὴ του, ἐπέφερον σφοδρὰ τὴν κεφαλαλγίαν.

— Ὅχι μὲ ἐβλαψαν, εἶπε κατ' ἐαυτὸν ὁ πλοῦτος ταῦτα.

Καὶ ἀναλαβὼν τὴν γάστραν τῆς ἀνησυχίας μετέφερον αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐργοστασίου. Τὴν ἐπιούσαν ὁ Ἰσίδωρος,

— Ποιοι;
— Οί χωροφύλακες.
— Και τί ήθελαν;
— Ήτον και ο ένωμοτάρχης; πλὴν ο άλλος με τό εἶπε.
— Τί σέ εἶπεν;
— "Οτι σέ έπιασαν, και οτι έσπασες τό ποδάρι σου.
— Έσπασα τό ποδάρι μου!
Και σηκωθείς, περιήλθε πρέχων και πηδῶν τήν αίθουσαν.
— Δόξαι σοι ο Θεός! ανερώνησεν ή γραία. Μ' έγίλασαν. Οί κακοί άνθρώποι. Πλὴν αν δέν έπιασαν σε, εφόνευσαν όμως έμέ, έπρόσθεσε με φωνήν άσθενεστάτην.
Και έκλεισε τούς οφθαλμούς.
"Ο δέ Ίσιδωρος, ει και περίεργος να μόνη τα διατρέξαντα, έσιώπησε δια να μη ταράξη τήν άσθενή. Και πάλιν χωροφύλακες! Έλεγεν άτειλζων τήν μητέρα του. "Ο Θεός να βοηθήσῃ να μην αυξησουν οι λογαριασμοί μου με αυτούς!
Τήν δέ νύκτα ή γραία έπαθε σφοδρόν πυρετόν, μεθ' αν έπλήθε παραπροσόνη ανεζητεί άκαταπαύστως τόν υιόν της; τόν έβλεπε καταιματωμένον και νεκρόν τόν έφίλει, τόν κατέβρεχε με δάκρυα, και επί τέλους μειδιάμα διάστειλε τα κάτισχυκα χείλη της. Δέν είναι, έλεγεν, άληθινόν ο υιός μου δέν απέθανε. . . δέν είναι πληγωμένος. . . να τα. Αλλά τό ψεύδος σας με εφόνευσε.
Τήν αυγήν ιδών ο Ίσιδωρος ότι ή μήτηρ του έκοιμάτο ήσυχως, μετέβη εις τό χωρίον και έμψυσε τόν ίατρόν, και έπανήλθε σέρων τήν Κυρα-Γικνούλαν.
Τήν παραπροσόνην είχε διαδεχθή βύθος βαθύ; άλλ' οτα εξήπνησεν, ή παραπροσόνη έπανήλθε, και μόλις τήν τρίτην ήμέραν ανέλαβε τό λογικόν της, καθαρόν ως πρότερον. Έν τούτῳ ο Ίσιδωρος έμειναν άδικήπως πλησίον της μητρός του άγρωπῶν, αν και ο ίατρός, ο έφημέριος, ή Κυρα-Γικνούλλα τόν ήνάγκαζαν να αναπαύθῃ δίλιγον τούς οφθαλμούς; έχων στεγνούς και τό δέρμα πυρίπλεκτον, εκάθητο άσπνος και άσιτος.
Αναλαβούσα τάς αισθήσεις της ή Κ. Βουατέ, διηγήθη πρός τόν υιόν της τήν επίσκεψιν τῶν χωροφυλάκων, ανενημερωθείσα αυτήν μετά τούσάτης άκριθείας, ώστε δέν ελησιόνησεν ούτε λέξιν. Διηγέθη προσέτι πώς δραμαῶσα εις άνεύρεσίν του, άλλ' άτονήσασα, κατέπεσεν άναίσθητος. Ναί μάν επανερχόμην ή γραία επανέλαβεν όλα ταύτα, άλλ' ο Ίσιδωρος έδίστασας να πιστεύσῃ τήν άπανθρωπίαν τῶν χωροφύλακων. "Οτα όμως ήκουσε τήν διήγησιν ταύτην, οι οφθαλμοί του εξήρθησαν υπό άγανακτίας, και ύψώσας τήν μίσην ήτοιμάζετο να όρκισθῃ έρκων τρομερόν. άλλ' αν βλέμμα της μητρός, επενήθησεν αυτοῦ ότι δέν ήτο καιρός εκδικήσεως; και τόν κατέστειλε. Πλὴν τούτου τάς δυνάμεις του είχαν εξαντλήσει ή άσπνία και ο πυρετός, και τούτων μίλλον ή γονυπετήτας, περιέβλεπε τήν κα-

φαλήν μετά τῶν χειρῶν του και άντι να προσευχήθῃ έκλαυσεν.
"Η Κ. Βουατέ απέθανε τήν νύκτα, με τήν χειρότατην κρατούσα τήν χείρα του υιού της, και προφέρουσα τό όνομά του όμοῦ με τό του Ίησοῦ. Εἰς μάτην έπροσπάθησαν να άπαμακρύνωσι τόν Ίσιδωρον αυτός έμεινε μέχρι της ταρῆς πλησίον της; Βπαιδῆ δέ δέν ήτο άρκετά εύπορος δια να αγοράσῃ τόπον εις τό νεκροταφεῖον, παρεκάλετο τόν έφημέριον να ευλογήσῃ γωνίαν τινα εις τόν κήπον της καλύβης, όπου τήν έθαψεν. Έβύτηυσεν εις τάς γωνίας του μνημείου ίτάς, και κατεσκεύασε μόνος του τόν μαῦρον σταυρόν τόν όποιον έστησεν επί του μνήματος. Παν ό,τι έτρεφε τήν λύπην του, δέν τό παραμάλει και αν τις εκζητεί να τόν αποτρέψῃ, δια τί; Έλεγεν ήγάπων τήν μητέρα μου, τήν αγαπῶ ακόμη, και δέν θέλω να τήν λησμονήσω.
Πέντε η εξ ήμέρας μετά τόν θάνατον της μητρός του, μη δυνάμενος να υπάγῃ εις συνάντησιν της Σοφίας, έγραψε προς αυτήν, και τήν παρεκάλεσε να έλθῃ εις τήν άκρην του δάσους. "Η νέα ήλθε τήν προσδιορισμένην ὥραν, και ιδούσα μακρόθεν τόν περιμένοντα αυτόν φίλον της, έδραμε προς αυτόν και άνέκραξε μετά δακρύων.
— "Η ταλαίπωρος ή μάνα σου!
— Ναί, άπεκρίθη ο Ίσιδωρος; έμεινα μόνος εις τόν κόσμον τούτον.
— Μόνος; ανερώνησε με υρος επιπληξίως ή νέα.
— "Ημίλησας; βέβαια τόν πατέρα σου. . . τί σε άπεκρίθη;
"Η δέ Σοφία χαμηλώσασα τούς οφθαλμούς έψέλλισα.
— Βλέπεις λοιπόν, Σοφία, επανέλαβεν ό νέος ότι λέγων ότι έμεινα μόνος είχα δίκαιον; Πλὴν έχω θάρρος, και είμαι εξοικειωμένος με τήν δυστυχίαν; είπέ με καθαρά τήν αλήθειαν; όλα τ' άκούω.
— Σε άγαπῶ, Ίσιδωρ μου, σε άγαπῶ και όταν οι άλλοι δέν θέλουν, και ολ' σε άγαπῶ αιώνας. Είναι σφάλμα μου αν ο πατήρ μου δέν θέλει να άκούσῃ λόγον; Ποτέ μου δέν εἶχα ιδῆν ή θυμώσῃ τόσον πολύ; Ένόμισα ότι ολ' με σιωπῶσα τέλος πάντων εἶπεν α' οχι, οχι, οχι, οχι! Ίδου ή πρώτη και τελευταία λέξις μου η.
— "Α!
— Πῶν από τινων ήμερῶν. . . αφοῦ απέθανεν ή μήτηρ σου, επρόσθεσε μετά γλυκύτητος ή Σοφία, ως αν εφοβείτο μη άνοίξῃ τήν πληγήν του, τόν άκούω πολλάκις να φωνάζῃ με τόν χωροφύλακα, ως να ήθελε να μιλλώσῃ μαζί του ήθερω δια τί. . . Τί λέγεις; να τόν όμιλήσω εκ νέου; Ναί μάν τρέμω όταν τό ένθουμούμαι, πλὴν αν θέλῃς, θαμιμάζω και πάλιν τίς ήθεύρει επί τέλους. . .
— Περιττόν είναι, Σοφία, σε εἶπεν οχι, και πάλιν ολ' σε εἶπῃ οχι. Πλὴν τούτου. . . Αλλ' ένταυθα έσιώπησας. — Γνωρίζω τί πρέπει να κάμω, επρόσθεσαν ως εν ειδει συμπεράσματος.
— Δέν με άγαπῆς πλέον, Ίσιδωρ;
— Δέν σε άγαπῶ; "Οχι μόνον σε άγαπῶ, Σο-

φία, αλλά ορκίζομαι εδῶ ότι ποτέ μου δέν θ' άγαπήσω άλλην. Αλλά δέν πρόκειται περι έμοῦ. Εἶσαι νέα, είσαι ωραία, έχεις να περάσῃς τόσους χρόνους της ζωῆς σου οι όποιοι πιθανόν να είναι εύτυχε. . . Σε αποδίδω λοιπόν τόν λόγον σου, Σοφία, είσαι έλευθερα; οχι, ότι έχεις άνάγκην της άδείας μου αν πρέπει να με λησιμονήσῃς. . . άλλ' ή υπόγειος έχει πάντοτε ίερόν τι, και όταν παύσῃ να είναι δεσμός, γίνεται έλεγχος συναιδήσεως. "Οσον δ' έμὲ μὴν ανησυχῆς; τα πάντα ετελείωσαν δι' έμέ ή μάνα μου απέθανεν, απέθανε δολοφονημένη! Με μένου χρέα ιερά να εκπληρώσω. . . Θα τα έλπισθῶνουν ίσως, τώρα όμως πρέπει να τα εκπληρώσω. . . Και έρω, και σύζυγος, πάντα ολ' με έγκαταλείβουν εις τό εἶς. Ασπάσου με, Σοφία, διότι σε άγάπησα από καρδιάς.
"Αλλ' ή ταλαίπωρος νέα έχωνε δάκρυα πικρά.
— "Οχι ακόμη, Ίσιδωρ, μη φεύγῃς τόσον γρήγορα. Με αφήνεις λοιπόν δια παντός! Και δια τί; αν ο πατήρ μου επιμένει, επιμένω και εγώ. Θέλει να σε περιμένω ένα χρόνον, δύο χρόνους, δέκα χρόνους; άποκρίσου με.
— "Η θυσία μου άπερασίσθη, Σοφία, μη τήν κατασταλίης πλέον πικράν με έλπίδας ματαιάς. Πλὴν τούτου είναι άργά. . . Ένομούμισα, Σοφία, εξηκολούθησε μετά πραότητος ο Ίσιδωρος; ήτον έδδομάς τῶν βαίων, ως σήμερα, ως σήμερα και τότε έλαμπεν λαμπρός ήλιος, και άνοιξαν τα δένδρα. . . Μ' έδωκας κλαδίον βαίων ως τούτο τό όποιον έβγα εις τόν πλάν μου τήν λειτουργίαν της παρασμένης Κυριακής. . . "Ο άνάμνησις Θλιβερά ήμέρας τόσον εύτυχούς! Δάβε τό βραίον ταύτα, Σοφία, και ενῶ ολ' με ανενημιζῇ τις σε, ολ' φέρῃ εις τόν νοῦν σου ότι ήθλησα να μείνω μόνος δυστυχῆς, και ότι σε απέδωκα τόν λόγον σου δια να μη σε κάμω μέτοχον τῶν συμφορῶν μου. . . "Υγίαινε.
— Ίσιδωρ!
— "Υγίαινε!
"Αλλ' ή Σοφία έπεσεν όλοφρομένη εις τάς αγαλάς του, και εκρεμάσθη από τόν λαμβόν του. Μικρόν κατὰ μικρόν αι χείρες της άφθῆσαν μάται, και έπεσαν, διότι εκινδύεσα να λειποθυμήσῃ. Μόνος οί οφθαλμοί της ήσαν ανοικτοί, και εφάνιντο ότι τόν παρεκάλου. "Αλλ' ο νέος εστήριξεν αυτήν επί τινος δένδρου, έθλιψε μετά πολλης άγάπης τήν χείρά της, τήν ήπνεσε με βλέμμα ανενηφρῆστου συμπαιθείας, και ψιθυρίσας νέον ύγίαινε, άπαμακρύνθη δρομαίος.
Και επανελθόν εις τήν καλύβην έγονυπετήσεν επί του τάφου της μητρός του. Συγχύρησάν με, μήτηρ μου εἶπεν, ήγάπων τήν Σοφίαν, και ίσως δέν ολ' σε εκδικούμην ο Θεός όμως δέν τό ευχόμην. Ίδου, μήτηρ μου, είμαι έλευθερος, έλευθερος να άφιερωθῶ εις τήν εκδικασίν, δια τήν όποιαν ορκίζομαι και πάλιν επί του δια τήν όποιαν ορκίζομαι και πάλιν επί του τάφου σου.
Και έλθῶν προς τόν ιδιοκτήτην της καλύβης, τόν ειδοποίησεν ότι θ' αναχωρήσῃ; έπώλησεν, οτι και οι πλείστοι αυτών διατρέξαν; διότι ολ' αὐτά και αν είχαν, ύποζύγιον, αγελάδα, σκυθή, και κρη-

τήσας μόνον εκάινα δσα μεταχειρίζετο ιδίως ή μήτηρ του, τα έκασεν επί του τάφου της.
Και μετά ταυτα άναλαβῶν τάς μακράς του λαοροθήρου περινηκιδας και τό τουφεκίον του, και επισείσας τήν σκύλον του, ανεχώρησε.
Πολύς χρόνος παρήλθεν εκτοτε και ούδεις εγίνωσκε τί απέγεινεν ο Ίσιδωρος.
(Έπαται τό τέλος.)

ΕΕΝΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ.

Τήν επομένην επιστολήν διέβησε προς υμας παραπίδημος τις ξένος εν Αθήναις, οῦ τινος τα φιλελληνικά αισθήματα κερτυρεῖ αυτό της επιστολής το περιεχόμενον. Έπειδή δέ πρόκειται περι έργου τοσοῦτον έπιωφελοῦς, προσθέτομεν και ήμεῖς τήν άσθενή ήμῶν φωνήν εις τήν του γενναίου ξένου, και επικαλούμεθα ύπερ της παραδοχῆς της προτάσεως τάς προθύμους συνδρομάς τῶν άικανταχού δημογυνῶν, ως θέλομεν αναγγέλλει δια της Παρθόρας.

α Κύριε!

Εἰ και ξένος, λαμβάνω τό θάρρος να γράψω προς υμας ύπερ συμπερόντος ελληνοφιλῶς θεοφιλοῦσῶν. βετι δέν θέλατε απαξιώσει να δημοσιεύσετε τήν παρούσαν, σκοπόν έχουσαν να επικαλεσθῇ τήν συμπάθειαν και τήν γενναιοδωρίαν τῶν ήμετέρων συμπολιτῶν ύπερ αντικειμένου κατ' εξαίρετον εθνικοῦ, οῦ τινος ή πραγματικῶς θέλει βεβίαιως αντικειψῆται τῶν πατρίδα ήμῶν δια τῶν εὐλογίῶν του ούρανοῦ και τῶν εὐχῶν μυριάδων ψυχῶν. "Ο εὐγενῆς ζήλος, — ή πολυτίμος αὐτή παράδοσις τῶν αρχαίων χρόνων και ή έλπίς του μέλλοντος, — μεθ' οῦ ή νέα ελληνική γενεά οργῆ προς τήν παιδείαν, διακρίνει ιδίως τήν ήμετέραν φυλήν. Έκατόσπιλις νέον διψῶντων παιδείαν στέλλουσι κατ' έτος ή τε έλευθερία και ή δύστην Έλλάς εις Αθήνας. Πόσοι σωροί νέων πλήρεις εὐρυθείας και θάρρους συμπιέζονται περι τάς εδρας της διδασκαλίας! Μόνος ο Θεός γινώσκει εις όποιος και όπόσας θυσίας υποβάλλουσι εαυτούς οι γονεῖς, πόσας στερήσεις πάσχουσι ενακα της εκπαιδευσίας τῶν τέκνων αυτών! Κατά τήν βραχειαν εν Αθήναις διατριβήν μου, εθαύμαζον παρατηρῶν τήν εδιδάσκον άγῶνα του πνεύματος ύπερ του ηεσ αι-gusia domi.
"Αν προτείνω προς υμας Έλληνας εἴτινες πανταχοῦ γῆς τιμῶσι τό έθνος αυτών, προς οῦς ιδίως άποτεινομαι, να εξομαλύνωσι τήν τραχέην οδόν ήν και οι πλείστοι αυτών διατρέξαν; διότι ολ' αὐτά και αν είχαν, ύποζύγιον, αγελάδα, σκυθή, και κρη-

λονται εις ἀρετάς ἐν τῇ πρεσβυτικῇ ηλικίᾳ· ἀλλ' ἕνεκα περιστάσεως ἦν ἐσχάτως ἐμαθον, ἀνελογίστην τὴν στενοχωρίαν τῶν ταλαιπώρων γονέων, ὡν τὰ ἄπορα τέκνα, μακρὰν τῆς πατριᾶς ἐστίν· καὶ τῶν φίλων αὐτῶν, ὑποπίπτουσιν εἰς νόσους καὶ ἀλλὰ τοιαῦτα δυστυχήματα. Νῆος τις δεκατετραετής, ἐλθὼν πρὸ ἐνὸς μηνὸς εἰς Ἀθήνας, ἀπεβίωσε μετὰ ὀκταήμερον ἀσθένειαν, εἰ καὶ ἐνοσίλευον αὐτὸν συγγενῆς τις, σπουδάζων ἐπίσης ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἄλλος τις συμμάθητῆς, ἀγνωστος μέχρις ἐσχάτων εἰς τὸν νοσοῦντα. Πρὸς τοῦτους τοὺς δύο φιληθροῦς ποὺς ὀφείλονται αἱ δαψιλευθεῖσαι τῇ ἀσθενείᾳ περιποιήσεις, καθὼς καὶ ἡ περὶ τῆς ταφῆς του φροντίς.

Ἡ φιλήθρων ἔργων ὁ περὶ λαμβάνων τὸ θάρρος καὶ σωτήριον πρὸς τοὺς ἡμετέρους ὁμογενεῖς, εἴνευ ἢ θεμελίωσης ξενωνίας ἀριεργίᾳ ἰδίως εἰς τοὺς νοσοῦντας φροντίδας. Δὲν πρόκειται εἰμὴ περὶ εὐτελοῦς θυσίας, ἥτις ὅμως θέλει ἐπιφέρει μεγίστην ὠφέλειαν· διότι, ἀφοῦ ἀπαξ οἰκοδομηθῇ καὶ συσκευασθῇ τὸ κατάστημα, τὰ ἐξόδα τῆς συντηρήσεως θέλουσιν εἶσθαι ἐλάχιστα, καθόσον οἱ μὲν ἀσθενεῖς θέλουσι συνεισφέρει μικρὸν τινα ἔργον, οἱ δὲ ἰατροὶ τῆς πρωτεύουσας θέλουσιν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, ἐπισκεπτεσθαι προθύμως τοὺς νοσοῦντας μαθητὰς· ὥστε δὲν ζητῶ ὑπὲρ τούτων ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ φιλήθρων συνδρομήν.

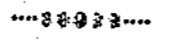
Ἡ βῆν ἢ πρότασις μου εἰσακουσθῆ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν, προβλέπω ὅτι θέλουσι κατατεθῆ ἐν τῷ ὀλίγῳ μεγαλήτερον ποσότητες χρηματικαὶ ἢ εἶναι εἶναι ἀναγκαῖαι εἰς καταρτισμὸν τοῦ ἔργου· ἀλλὰ καὶ τὸ περίσσειμα τοῦτο δὲν θέλει μείνει ἄγονον· διότι τότε θέλουσι κτισθῆ πλοῖον τοῦ ξενωνίας οἰκίαμακα, ἕνα ἐνοικιάζονται εἰς μετρίαν τιμὴν πρὸς μαθητὰς ἐρχομένους ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος ὅπως ἀναπνεύσῃ τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς μητροπόλεως, καὶ νὰ διδασθῶσι τὰ μαθήματα τῆς ἀρχαίας σοφίας. Ἐνοδογεῖται δὲ, ἢ μάλλον μαγεῖται τῶν Παρισίων, θέλει δίδει πρὸς αὐτοὺς τροφὴν ὑγιᾶ συγγνώμης καὶ εὐθυμίας. Καλὸν μάλιστα νὰ δικτεθῶσι τὰ περὶ τούτου οὕτως ὥστε νὰ τροφοδοτῶνται καὶ πάντες οἱ πένητες μαθηταί, εἴτε κατοικοῦντες εἰς τὰ δωμάτια, εἴτε μὴ.

Ἡ ἑπειδὴ δὲ ὁ ξενὸν ὡς καὶ οἱ ἐν τοῖς δωματίοις κατοικοῦντες, θέλουσι τεθεῖ ὑπὸ τὴν ἐφορίαν δύο καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου καὶ τοῦ γυμνασίου, οἱ νέοι θέλουσιν ἀπολαύει τῆς εὐτυχίας ἢ στεροῦνται σήμερον, τοῦ νὰ ἐπιτηρῶνται καὶ ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀγωγήν, καὶ νὰ προφυλάσσονται ἀπὸ τῶν πειρασμῶν τῆς πρωτεύουσας.

Ἡ Κρίση περιττὸν νὰ ἐμφιλογηθῶ εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς προτάσεως ταύτης, ἥτις, ἐάν εἰσακουσθῇ, θέλει τύχει τῆς συνδρομῆς πολλῶν ἀνδρῶν πεφοτισμένων, προθύμων νὰ τὴν ἐκτελέσωσιν.

Χ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΛΑΣ.

Ἐυχρήτως καταχωρίζω ἐν ταῦθα βιογραφικὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ ἐσχάτως ἀποβιώσαντος καλοῦ καγαθοῦ συμπολίτου ἡμῶν Γεωργίου Μελά. Ἐν εὐερέτῳ καὶ διδασκαλῇ εἰς τοὺς ἐπιζῶντας εἶνευ πάντοτε ἢ ἀνάμνησις ἀνδρῶν, οἵτινες ἐναρέτως διακρίσαντες τὸν βίον, εὐσεβῶς ἀπεβίωσαν.

Ὁ Γεώργιος Μελάς ἐγεννήθη τὴν 10 Ἀυγούστου 1785 εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων, ἀνάκων καὶ πατρὸθεν καὶ μητρὸθεν εἰς οἰκογένειαν ἐκ τῶν πλέον εὐνοπολήτων καὶ εὐκατάστατων τῆς Ἑπείρου.

Νῆος ὢν ἐσπούδασε μετ' ἐπιμελείας καὶ φιλοτιμίας εἰς τὰ ἐν Ἰωαννίνοις σχολεῖα τὴν σειρὰν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, καταρτισθεὶς καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν.

Ὁ πατὴρ του Λέων καὶ οἱ θεῖοί του, μὴ ὑποφέροντες τὸν ζυγὸν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ὑπὸ τὸν ὅποιον οὐτε ἡ περιουσία, οὐτε ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ, οὐτε ἡ ὑπαρξίς ἦσαν ἀσφαλεῖς, εἶχον μεταβῆ εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου ἐντίμως καὶ εὐνοπολήτως ἐμπορεύοντο.

Εἰς Κωνσταντινούπολιν μετέβη καὶ ὁ νέος Γεώργιος κατὰ παραγγελίαν τοῦ πατρὸς του, ἀφοῦ ἐτελείωσεν εὐδοκίμως τὰς ἐν Ἰωαννίνοις σπουδὰς του· ἀποκατασταθεὶς δὲ αὐτόθι ἐμπορὸς εὐνοπόλυτος καὶ παρὰ πάντων τιμώμενος, ἐνυμρεύθη κατὰ τὸ 1812 τὴν πρωτότοκον θυγατέρα Ἐλένην τοῦ ἀξιοσεβαστοῦ καὶ φιλομούσου Μιχαὴλ Βασιλείου ἐξ Ἀργυροκάστρου, ἐμπόρου ἐπίσης ἀποκαταστημένου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ποτὲ γάμος εὐτυχέστερος καὶ ἀρμονικώτερος δὲν ἦν ὡσεν ἀνδρόγονοι κατὰ τὴν διάρκειαν δλοκλήρων τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν. Ἡ φρόνησις, ἡ φιλοπονία, ἡ ἀρετὴ, ὁ γλυκύτατος καὶ ἠπιος χαρακτήρ, καὶ τὰ χριστιανικώτατα αἰσθήματα ἀμφοτέρων τῶν συζύγων, διετήρησαν ἀκαίαν καὶ ζωηρὰν τὴν συζυγικὴν ἀγάπην, ἀρμονίαν καὶ εὐτυχίαν τῶν μέχρις οὗ ὁ θάνατος ἐχώρισεν αὐτούς.

Περὶ τὸ 1820, ὅτε ἠτοιμάζετο ἡ ἐκρήξις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, μέλος ὢν τῆς φιλικῆς Ἐταιρίας ὁ Γεώργιος Μελάς, εἰς ὀπλοθήκην σχεδὸν εἶχε μεταβάλαι τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκίαν του. Ἐνόπιον τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Πατρίδος εὐχαρίστως διεκινδύνευεν ὁ φιλόπατρις Ἑπειώτης καὶ τὴν περιουσίαν του, καὶ τὰ ἐμπορικὰ του συμφέροντα καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν ἐκουστῶς τε καὶ τῆς οἰκογενείας του.

Ἀλλ' ὅτε τὰ σχέδια τῶν φιλικῶν ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς Πόρτας ὁ δὲ αἰδίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος μετὰ πολλῶν ἀρχιερέων ἀπηγγόνισθησαν, καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι σφαγαὶ τῶν προκρίτων ἤρχισαν, ὁ Γεώργιος Μελάς, μανθάνων ἐξαίφνης ὅτι ἤφροθησαν καὶ κατ' αὐτοῦ ὑπόνοιαι, μόλις προ-

φθάσει νὰ σωθῇ μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Ῥωσικὴν πλοῖον, μὴ φέροντες μεθ' ἑαυτῶν παρὰ τὰ εὐτελῆ ἐνδύματα τὰ ὅποια ἐφόρεσαν ὅπως διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν.

Καὶ ἰδοὺ ὁ χθὲς εὐτυχὴς καὶ εὐκατάστατος οἰκογενειάρχης στερεῖται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὅλην τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν· δύο ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκίας του, δύο ἀποθήκας του, ἐν οἰκόπεδον, ὅλα τὰ ἐπιπλα καὶ σκεῦη τῶν οἰκιῶν του, τὴν ὄρασαν βιβλιοθήκην του, καὶ ὅλα τὰ πολύτιμα κοσμήματα τῆς φιλάτης συζύγου του.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα οὐτε ἕνα στεναγμὸν ἀφῆκε· οὐτε ὁ σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος διὰ τὴν σκληρὰν καὶ αἰφνιδίαν ταύτην στέρησιν τῆς περιουσίας των ὄλως· ἀλλ' ἅμα ὡς διὰ τοῦ Ῥωσικοῦ πλοίου ἐξῆλθον τοῦ Βοσπόρου διευθυνόμενοι εἰς Ὀδησσὸν, μεγαλοψύχως ἀμφοτέρω ἐχαρίστησαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν τε καὶ τῶν φιλότιμων τέκνων των, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους εὐχέθησαν. Ἐς εὐτυχίᾳ τὸ γένος, εἶπον ἀμφοτέρω, καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τιμιότητος θέλομεν ζῆσαι τὰ ἀδύνατα τέκνα μας.

Ἐπὶ δεκαπενταετίαν βλόκληρον ὑπέφερε τὰ δεινὰ τῆς στέρησεως· μόνον δὲ ἡ φρόνησις, ἡ γενναίότης, καὶ ἡ οἰκονομία τῆς συζύγου του ἀφ' ἐνός, καὶ αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταὶ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἐλπίδος ἀφ' ἑτέρου, ἐπαρηγόρηον ἀνεκούφιζον καὶ ἐνεθάρρυνον αὐτόν. Ἀλλ' ἐν τῇ μέσῳ ὅλων τῶν δεινῶν του διετήρησε πάντοτε καὶ τὸ γλυκύτατον καὶ προσηνεστάτον πρὸς πάντας ὕψος του, καὶ τὸ ἀξιοπρεπὲς καὶ ἐντιμον τοῦ εὐγενοῦς χαρακτήρος του. Ποτὲ δὲν ἐλύπησεν οὐτε σύζυγον οὐτε τέκνα, ἢ ἀνατροπὴν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ὁποίων ἦτο τὸ γλυκύτερον μὲλὸς του. Πολλάκις ὁ φιλόστοργος αὐτὸς πατὴρ ἐστερήθη τῶν ἀναγκαίων του διὰ νὰ μὴ στερηθῶσι τὰ τέκνα των τῆς ἀναγκίας ἐκπαιδεύσεώς των. Ἐὰ πλοῦτη, ἔλεγε, γάμονται, ὡς ἡ πείρα μὲ τὸ ἐδίδαξεν, ἀλλ' αἱ καλὰ ἀρχαὶ εἶναι ἀθάνατοι· δεπροκίσιον τὰ τέκνα μου μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοπονίας, καὶ ἀνδρὸς τοῖς ἀφῆσθαι πλοῦτην, βέλω τοῖς ἀφῆσαι ὅμως τὰ μέσα τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας των.

Ἀφοῦ καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ὀδησοῦ, καὶ εἰς τὰ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ἐξεπαιδεύσε τὰ τέκνα του, φροντίζων πάντοτε νὰ ἐνσπεῖρη εἰς τὰς ψυχὰς των τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς των καὶ τῆς πατρίδος των τὴν ἀγάπην, μετέβη ἐπὶ Κυβερνήτου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὁ μὲν ἀδελφὸς του Παῦλος εἶχε φρονεῖν κατὰ τὴν ἐκ Μεσολογγίου ἐξόδον, ὁ δὲ ἑτερος ἀδελφὸς του Ἰωάννης, ὑπὸ τὸν Καρκινάκηνην ὑπερητήσεως καὶ κωσποθήσεως, ἀπεβίωσεν.

Ἡ ἐγνωσμένη τιμιότης τοῦ Γεωργίου Μελά, ὁ γλυκὺς καὶ συμβιβαστικὸς χαρακτήρ του καὶ ἡ ἐμπορικὴ αὐτοῦ ὑπόληψις καὶ πείρα, ἐλευθέρθησαν ὑπὸ τοῦ διορατικοῦ βλεμματός του Κυβερνήτου ὡς τὰ καταλληλότερα προσόντα τοῦ πρώτου Διευθυντοῦ τοῦ Τελωνείου, τὸν ὅποιον ἐπρέκειτο κατὰ πρότασιν

νὰ σταίλῃ εἰς τὴν μετὰ τὸν ἀγῶνα ὑπερήφανον καὶ ἀνεξάρτητον Ἴδραν. Ἡ ἐίλογὴ δὲ αὕτη τοῦ Κυβερνήτου πληρέστατα εὐδοκίμησε· διότι πραγματικῶς ὁ Γεώργιος Μελάς διὰ τῶν παλαιῶν μετὰ τῶν πρώτων οἰκογενειάρχων τῆς Ἰδρας ἐμπορικῶν καὶ φιλικῶν σχέσεών του, διὰ τῆς ἡπιότητός του καὶ διὰ τῆς ἀδιαφιλονεικίτου ἀκεραιότητός του, κατόρθωσε νὰ εἰσαῖν εὐκόλως τὸ φύσει δυσάρεστον δασμολογικὸν σύστημα εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἰδρας, πείσας αὐτὸν διὰ τοῦ Ῥωμαιοῦ Ἀπολόγου, ὅτι καὶ ἡ Ἴδρα, ὡς μέλος τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ὄφειλε, νὰ συνεισφέρει εἰς τὰς κοινὰς τῆς Πατρίδος ἀνάγκας.

Ἐπρωδιβάσθη ἐπομένως ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς ἐν Σύρῳ Διαμετακομίσεως, καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν Προεδρίαν τοῦ ἐν Σύρῳ Ἐμπορικοῦ Δικαστηρίου. Ἡ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτήρος του, τὸ ἀδέκαστον, ἡ εὐσυναιδήσια, ἡ φιλοπονία, καὶ ἡ ἀκρα αὐτοῦ ἐπιμέλεια πρὸς ταχεῖαν καὶ ἀκριβῆ διακπεραιώσιν τῶν δικαστικῶν αὐτοῦ καθήκόντων, τῇ προσελευσαν τὴν γενικὴν ἀγάπην, τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψιν ὅλων τῶν ἀξιότιμων κατοίκων τῆς Ἑρμουπόλεως. Ἡ δὲ Βασιλικὴ Κυβερνήσις ἐπεκέρωσεν ἐπομένως αὐτὸν εἰς τὴν προεδρικὴν του θέσιν, εἰς ἣν ἤθελε τὸν διατηρήσει εὐχαρίστως καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν σύστασιν τῶν Ἑλληνικῶν Δικαστηρίων, ἐν ὁ ἀληθῆς φιλόπατρις καὶ φιλότιμος Πρῆδρος, βλέπων ὅτι ἡ Πατρίς εἶχεν ἤδη εὐτυχίᾳ εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀνδραξ ἀξιοτίμου καὶ ἐξ ἐπαγγέλιματος νομομαθεῖς, δὲν παραλείπει διὰ τῆς αὐθορμητοῦ παρατηρήσεώς του εἰς τινα ἐξ αὐτῶν τὴν προεδρικὴν του ἑδραν.

Μετὰ τὴν ἐντιμον ταύτην καὶ πατριωτικὴν παρατησίαν του, ἐπανήλθεν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐμπορικὸν του στάδιον, ἀξιωματικὸς τοιοιτοτρόπως, πρὶν ἢ ἀλαίσῃ διὰ παντὸς τοὺς ὀφθαλμούς, νὰ ἰδῇ ὁ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος αὐτὸς Χριστιανός, τὰς πλείστας τῶν εὐχῶν του καὶ τῶν εἰς Θεὸν ἐλπίδων του πραγματοποιημένας.

Ἡ εὐθὴ νὰ ἰδῇ Ἑλλάδα ἐλευθέρην καὶ βασιλευομένην, τὸ γλυκὺ τοῦτο ὄνειρον τῆς νεανικῆς ηλικίας του, — τὰς θυγατέρας του καλῶς ἀποκαταστημένας καὶ εὐτυχεῖς, — τοὺς υἱοὺς του ἐν ἀδελφικῇ ἡμνοίᾳ καὶ ἐν ἀρετῇ βυθίζοντας εὐτυχῶς τὸ στάδιον εἰς ὃ τοὺς ὠδήγησε, — καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀνεπὶ τὴν ζωὴν διαδεχθεῖσαν τὰ δεινὰ τῆς στέρησεως, καὶ τὴν φιλάτην του συζύγον συνεισδημονοῦσαν μετ' αὐτοῦ.

Μία μόνη εὐχὴ ἐνεθερμος, μία μόνη ἐλπίς γλυκυτάτη τοῦ γήρατος ἐμεινεν ἀνεκπλήρωτος, καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ἰδίας αὐτοῦ Πατρίδος, τῆς πολυπαθοῦς Ἑπείρου. Ὅτε ὁ τελευταῖος ἀνατολικὸς πόλεμος ἤρξατο, τὰ δὲ Ἑπαιρωτικὰ καὶ Θεσσαλικὰ κινήματα ἠκούσθησαν, παλμούς γαργεῖς ἠσθάνθη ἡ καρδία του· ἀλλὰ τὴν πέρας, ὅπου ἔλαβον τὰ τελευταῖα ταῦτα συμβιβαστικὰ, καὶ ἡ εἰς τὰς τῶν Χριστιανῶν κατοίκων τῆς Ἑπείρου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς ἄλλης Βῆρωπαϊκῆς

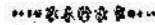
Τουρκίας, κατεπύκνωσαν τὴν πατριωτικὴν ψυχὴν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος.

ὑπὸ τὴν βερωθυμὴν αὐτὴν διατελῶν, καὶ ὑπὸ ὀργανικῆς περὶ τοὺς νεφροὺς νόσου προσβληθεὶς, δὲν ἀντέσχεν ἐπὶ πολὺ τὸ ἥδ' αὐτοῦ γέροντος, ἀλλὰ τὴν 3 Ὀκτωβρίου 1856 ἐπλήρωσε τὴν κοινὴν χρεὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει, εὐχόμενος εἰς τὰ τέκνα του νὰ ζήσωσιν εὐδαιμόνως—νὰ ἴδωσιν εὐτυχῆς τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος—καὶ ἐλευθέραν τὴν ἡμετέραν!

Γαῖαν ἔχοις ἐλαφρῶν Γεώργιε ἀγαθὲ!

Υ. Γ. Πληροφωροῦμεθα εὐχαρίστως ὅτι ὁ εἰσεβῆς Χριστιανὸς Γεώργιος Μελάς, ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν, προσδωρίσασκε βιβλίον ἐκ ὀργάνων 5000 εἰς τὸν συντάξοντα τὸ κατωτέρω πρὸς τὴν Χριστιανικὴν ἠθικοποίησιν τῶν Ἑλληνικαίων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν σύγγραμμα, καὶ ἑτέρας δραχ. 5000 εἰς τύπωσιν καὶ δωρεὰν διανομὴν τοῦ συγγράμματος τούτου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Φιλοσοφικαὶ μελέται περὶ χριστιανισμοῦ, ὑπὸ Ἀθηνάου Νικολάου, ἐξελληνισθεῖσαι ὑπὸ Π. Βράϊλα Ἀρμένη καὶ Α. Μαυροματάου, ἐκδοθεῖσαι δὲ παρὰ τὴν Ἀντ. Τερζάκη. Τόμ. Β'. Ἐν Κερκύρα 1856 εἰς 4^{ον}. Σύνκειται ἐκ σελ. 588 καὶ τιμᾶται δραχ. 7 1/2.

Marino P. Vroto. — Mélanges néohelléniques. Athènes, 1853. Εἰς τόμ. εἰς 8^{ον}. ἐκ σελ. 159. ἦτοι, α Ἀνάμικτα νεοελληνικά ὑπὸ Μαρίνου Π. Βρετοῦ. η

Τοῦ πρώτου τῶν δύο τούτων συγγραμμάτων τὸν πρῶτον τόμον ἀνήγγειλεν ἡδὴ ἡ Παρθένος κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ παρελθόντος ἔτους, προστιθεῖσα καὶ βιβλιογραφικὰς τιμὰς κρίσεις περὶ τοῦ ὅλου πονήματος, ἐπιμαρτυροῦσας τὴν δεινότητα μεθ' ἧς ὁ πολυμαθὴς συγγραφεὺς ἐπραγματεύθη τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ.

Ὅτι ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία δὲν εἶναι ἀσύμφωνος πρὸς τὸν χριστιανισμόν, ἰδοὺ κατ' οὐσίαν τὸ θέμα τοῦ συγγραφέως. Οὐνομασίως δὲ καὶ μετὰ πλείστας λογικῆς ἀποδεικνύεται τούτο καὶ ἐν τῷ περὶ δόγματος κεφαλαίῳ τοῦ δευτέρου τούτου τόμου, κατεξελεγχόμενης τῆς πορσίσεως ἐκείνων αἰτινῶν ἀποδύονται μὲν τὴν εὐαγγελικὴν ἠθικὴν, ἀποκρούουσι δὲ τὰ χριστιανικὰ δόγματα.

Ἡ φιλολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας πλουτεῖ τοσοῦτων θεοπνεύστων συγγραμμάτων ἀποδεικνύοντων ἐναργῶς τὸ θεῖον τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ αὐτουργοῦ αὐτῆς, ὥστε ἡμελεῖ τις νομίσαι περιστῆν πᾶσαν νεωτέραν περὶ

τούτου συζήτησιν· ἀλλ' ἀφοῦ ἐγεννήθη ἡ ἀπορροὴ ἐκείνη φιλοσοφία ἥτις, ἀντὶ φωτός, σκότος καὶ ζόφον διεσκόρπισεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς διὰ τῶν διαταγῶν καὶ τῶν διαμαρτυρήσεων αὐτῆς, πᾶσα συγγραφὴ καταπολεμοῦσα τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν, εἶναι βεβήτως πολὺτιμος. Ἴδου δὲ τί ἀξίους τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης θεωροῦμεν τοὺς ἐπιχειρήσαντας (*) νὰ καταστήσωσι καὶ πρὸς ἡμᾶς γνωστὴν διὰ πολυτόνου καὶ γλαυροῦ μεταφράσεως, μίαν ἐκ τῶν συγγραφῶν ἥτις διεξοδικώτερον καὶ θριαμβικώτερον πραγματεύεται τὸ ζήτημα.

Τοῦ δευτέρου πονήματος ὁ συγγραφεὺς εἶναι οἰκτιρῶν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Παρθένος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους (ἴδε φυλλάδ. 137) ἕτε εἰπομεν ὀλίγη περὶ ἄλλου τινὸς συγγράμματος αὐτοῦ, τοῦ ἐπιγραφομένου « Contes et poèmes de la Grèce moderne. Περὶ τοῦ πονήματος τούτου τοῦ Κ. Μαρίνου Βρετοῦ ἀμύλησαν ἐσχάτως μετὰ πλείστας ἀλλὰ δικαίως εὐμενείας καὶ ὁ γνωστὸς φιλέλληνας Saint-Marc Girardin, ὅστις, εἰ ἐγνώριζε καὶ τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, ἤθελε βεβαίως τιμῆσαι καὶ τοῦτο μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιδοκιμασίας.

Τὰ Νεοελληνικὰ ἀνάμικτα τοῦ Κ. Βρετοῦ συγκροτοῦνται ἐκ διαφόρων τεμαχίων, ὧν ἕκαστον, δὲν λέγομεν πραγματεύεται, ἀλλ' ὁμιλεῖ ἐν γλώσσῃ μάλιστα ξένη μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφελείας καὶ χάριτος καὶ γοργότητος, ἐνὶ λόγῳ μετὰ τῶν αὐτῶν προσόντων ἅτινα διαστέλλουσι τὸν εὐφραδῶς λέγοντα. Πολλὰ δὲ τῶν τεμαχίων τούτων, οἷον τὸ περὶ τῆς ἐν Μάην ἐπαναστάσεως τῆς 1827 ἑκατονταετηρίδος, τὸ περὶ τοῦ Χάρωνος καὶ τὸ περὶ τῶν κατὰ τὰς κηδείας ἐθίμων τῶν νέων Ἑλλήνων, τὸ περὶ τῆς ἐν Κύρῳ Ἑλληνικῆς ἀποικίης, περιέχουσι καὶ εἰδήσεις ἱστορικῆς, ἐξ ἐκείνων μάλιστα αἱ, ἐκνῶμεν νὰ ὀησαυρίζωμεν ὡς ἄλλα μνημεῖα τῆς ἡμετέρας ἐθνικότητος, ἀνερπάζει καὶ εἰς τέραν μεταβάλλει ὁ χρόνος.

ΠΑΡΟΡΑΜΜΑΤΑ

Τοῦ φυλλ. 160.

Σελ. 361	τῆλ. 6'	τίχ. 8	—9 ἄμα κατέγουσιν αὐτὸ
» 362	» α.	» 1	ἐναντίως πρὸς ἀλλήλους
» »	» »	» 46	αὐτοῦ,
» 365	» 6'	» 16	ὁδηγεῖ κατὰ
» »	» »	» 19	τέλος,
» 367	» α.	» 38	συνεπάγει
» 368	» 6'	» 11	ταύτην. Εἴτε
» »	» »	» 20	συνιστῶντι

(*) Ὁ δεύτερος ὅτος τόμος, εἰ καὶ φέρει τὰ ὀνόματα ἀποφειμένων τῶν ἀναλαβόντων τὴν μετάφρασιν, μὴθρησκευτικῆς ἕως ὑπὸ μόνου τοῦ Κ. Βράϊλα· διότι ἄλλοις ἔλκετο ἀνήρπασκε, πρὸς ζημίαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν δευτέρου τῶν μεταφραστῶν, ἀνδρα ἐπιστήμονα καὶ πολὺ τὴν χρῆσταιν.